

WIELEWAAL

tweemaandelijks tijdschrift
jaargang 55
januari 1989

WIELEWAAL

Vlaams tijdschrift voor natuurstudie

uitgegeven met ondersteuning van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Administratie voor Onderwijs en Permanente Vorming.

Vroegere hoofdredacteuren:

E.H. Fr.SEGERS: jaargang 1 tot en met 23
Dr. Fr.GROOTAERS: jaargang 24 tot en met 46
Dr. H.MEEUS: jaargang 47 tot en met 51

Hoofdredacteur: G.LUYTS, Zilverberkstraat 13, 2300 Turnhout (014/41.67.45)

Redactieraad:

H.FRANCKX, J.BLOEMEN, G.BURGGRAEVE, A.DEJONGHE, R.DE FRAINE, R.DE LUST, B.GODDEERIS,
P.HERROELEN, P.PRINSEN, S.TYS, D.VAN DAELE, P.VAN DEN BREMT, J.VANHEUVERSWYN,
W.VAN SPAENDONK, J.VAN WINKEL, R.WILLOCKX.

WIELEWAAL

is een uitgave van de

Koninklijke Vereniging voor Vogel- en Natuurstudie DE WIELEWAAL

De vereniging heeft tot doel: de kennis en de bescherming van de natuur en in het bijzonder van de in het wild voorkomende vogels te bevorderen door alle middelen, o.m. door het oprichten van plaatselijke afdelingen, het houden van studiedagen, het uitgeven van een tijdschrift, het verspreiden van vogelboeken en natuurboeken, het oprichten van natuurreservaten. De vereniging werd in 1933 opgericht door E.H. Fr.Segers. Ze telt nu meer dan 5000 leden, verdeeld over 55 afdelingen. Een waaier van voordrachten, dia- en filmavonden, lessen, tentoonstellingen, geleide wandelingen, studieprojecten, deelname aan regionale en internationale onderzoeken en inventarisaties, beheerswerken in natuurreservaten, uitstappen en reizen in binnen- en buitenland staan jaarlijks op de agenda. De vereniging heeft niet minder dan 80 natuurreservaten in beheer met een totale oppervlakte van meer dan 3000 ha. verspreid over geheel Vlaanderen. Ze bezit bovendien een eigen "Wielewaal-huis" te Turnhout waar naast het secretariaat ook een ornithologisch museum, een bibliotheek, vergaderzalen en een boekhandel zijn ondergebracht.

Raad van bestuur

Dagelijks bestuur:

H.FRANCKX, voorzitter, Vredelaan 29, 2500 Lier (03/480 47 32)
W.VAN SPAENDONK, ondervoorzitter, Zevenbergen 50, 2500 Lier (03/480 54 24)
F.VAN DEN BROECK, secretaris, De Wilgen 41, 2060 Merksem (03/645 02 52)
E.WELLENS, penningmeester, Statiestraat 89, 3900 Lommel (011/54 40 25)

Overige leden:

J.DHOLLANDER, Bergstraat 5, 2780 Sint-Gillis-Waas (03/770 64 26)
M.GUISSON, Reststraat 49a, 3211 O.L.V.-Tielt (016/63 33 76)
P.HERROELEN, Postbus 64, 8400 Oostende (059/80 21 66)
G.LUYTS, Zilverberkstraat 13, 2300 Turnhout (014/41 67 45)
D.VAN DAELE, Iepersesteenweg 3a, 7790 Waasten
J.VANHEUVERSWYN, Burg.P.Ceuterickstraat 12, 9751 Asper (091/84 43 82)

Technisch adviseur voor de natuurreservaten:

S.TYS, Beekstraat 16, 2800 Mechelen (015/41 12 78)

LIDMAATSCHAP EN ABONNEMENTEN

België: 500 F. Nederland en Luxemburg: 800 F. KNNV-leden: 700 F. Andere landen: 900 F. Administratie: De Wielewaal, Graatakker 11, 2300 Turnhout. Giro: 000-0319785-73. Tel.: 014/41 22 52. Ieder lid van De Wielewaal ontvangt het tweemaandelijks tijdschrift WIELEWAAL en het trimestriële tijdschrift ORIOLUS. Artikels voor WIELEWAAL moeten verzonden worden naar Dhr. G.Luyts, Zilverberkstraat 13, 2300 Turnhout, teksten voor ORIOLUS naar Dhr. R.De Fraine, Molenbergstraat 3 3288 Testelt. Berichten en activiteitenkalender dienen verzonden naar De Wielewaal, Graatakker 11, 2300 Turnhout. Wielewaal-leden kunnen "Natura" ontvangen tegen een gereduceerd tarief van fl. 27.50 per jaar.

BRIEF VAN DE VOORZITTER

Met dit eerste nummer van de 55ste jaargang van ons blad wensen wij oprecht dat 1989 voor U en voor allen die U dierbaar zijn een jaar mag worden van voorspoed en geluk.

Van hun kant zullen de redacties van Wielewaal en Oriolus geen moeite sparen om U dit jaar nog meer leerrijk en aangenaam leesgenot te verschaffen. Dank zij een inspanning van de drukker zal ook de opmaak van de verenigingsbladen merkkelijk verbeterd worden.

Een van de voornaamste feiten uit het wielewaalgebeuren van 1988 was de bereidheid tot samenwerking van Wielewaal, Oriolus en Vlavico. Streefdoel is van Oriolus een kwaliteitsblad te maken, dat alle Vlaamse ornithologen aanspreekt.

Het verdwijnen van de andere ornithologische tijdschriften maakt dit nu meer dan ooit noodzakelijk. Het Veldornithologisch Tijdschrift (VOT) is in 1987 voor de laatste maal verschenen. Ook Ornithologia Flandriae werd in 1988 voor de laatste maal uitgegeven. Ingevolge de gunstige evolutie van Oriolus besloot ook de JNM te stoppen met Upupa, het blad van hun vogelwerkgroep. Zo wordt Oriolus het enige Vlaams ornithologisch tijdschrift. Rivaliteit en dubbelwerk worden hierdoor uitgeschakeld. Meerdere abonnementen zijn eveneens overbodig. De studie van de vogels kan niet anders dan er goed bij varen. Een en ander bewijst dat vogelstudie in Vlaanderen niet mogelijk is zonder De Wielewaal. Ondanks de uitbreiding van de doelstellingen – en dit met recht en reden – is de ornithologie nog steeds de ruggegraat van onze vereniging. De Wielewaal begon in 1933 met de studie van de vogels en is momenteel de enige ornithologische vereniging in Vlaanderen. Op ons rust dan ook de plicht, zowel historisch als moreel, deze taak verder te zetten.

In 1988 werden ook de contacten verstevigd met het internationaal Bureau voor Watervogelonderzoek (IWRB), verantwoordelijk voor de wintertellingen van watervogels. Een dadelijk gevolg hiervan zal het gezamenlijk inrichten zijn door het IWRB, Vlavico, De Wielewaal en het Instituut voor Natuurbehoud van een ornithologische studiedag in 1989.

Al bestaat de wetenschappelijke bijdrage van de Wielewaal vooral uit de vogelstudie, de inbreng van de andere werkgroepen is niet te onderschatten. De nationale Werkgroep Botanie tracht de verspreiding van de planten in Vlaanderen in kaart te brengen. De werkgroep zorgde in 1988 voor de publikatie van de brochure "Heggen, stekelige natuurrijkdom". Naast de coördinatie van de paddenoverzetacties stond de Werkgroep voor reptielen en amfibieën Hyla in voor de brochure "Veedrinkpoelen, meer dan drinken alleen".

Ook de inzet van De Wielewaal voor het natuurbehoud is niet te verwaarlozen. Overal in het Vlaamse land staan onze leden paraat voor beheerswerken in natuurgebieden, die daarom niet noodzakelijk eigendom moeten zijn van of beheerd door De Wielewaal. Momenteel beheert onze vereniging 88 natuurreservaten met een totale oppervlakte van meer dan 4 000 ha. Hiervan zijn 21 reservaten geheel of gedeeltelijk eigendom. De totale oppervlakte in bezit bedraagt 60 ha. Op die manier draagt De Wielewaal bij tot het behoud van de natuur en de vrijwaring van het leefmilieu. Dank zij de recente en steeds uitbreidende staatssubsidie worden de mogelijkheden bovendien van jaar tot jaar groter.

Behalve haar bijdrage tot de wetenschap en het natuurbehoud heeft De Wielewaal nog andere verdiensten. Onze vereniging geeft vele mensen de gelegenheid om in aangenaam gezelschap leerrijke uitstappen en reizen te maken in binnen- en buitenland. Door het bijbrengen van natuur en cultuur doet De Wielewaal in hoge mate aan volksontwikkeling. Onze leden kennen elkaar van op die uitstappen, reizen en winteravonden. De Wielewaal is daarom meer dan een loutere vereniging. Wij zijn een vriendenkring, wij vormen een beweging.

De Wielewaal zet zich dus in voor de volksontwikkeling, de wetenschap en de natuurbescherming. Nu zijn er maar weinig organisaties die in hun wapenschild tegelijkertijd volgende leuzen kunnen voeren: natuurbeleving, natuurstudie en natuurbehoud. Hierdoor behoort De Wielewaal tot de meest verdienstelijke verenigingen van Vlaanderen.

Daarom is het betreurenswaardig dat er nog steeds personen zijn, geïnteresseerd in de natuurstudie en gemotiveerd voor het natuurbehoud, die toch niet kunnen besluiten toe te treden tot de nationale Wielewaal. Vanwaar die drempelvrees? De 500 fr. per familie, die aan onze leden gevraagd wordt, kan toch geen onoverkomenlijke hindernis vormen.

Gelukkig is in 1988 het tij gaan keren. Dank zij de tussenkomst van de provinciale afgevaardigden kende de houding van de afdelingsbesturen t.o.v. de zgn. "sympathisanten" een gunstige evolutie. Bijna overal

werd overeengekomen iedereen te weren, die na één proefjaar niet wou aansluiten. Het afdelingsblad zou alleen gestuurd worden naar wielewaalleden van de eigen of van een andere afdeling. Maar logisch ook : wie van het dienstbetoon van De Wielewaal wil profiteren, moet het lidmaatschapsgeld maar betalen. De afdelingen maken de kracht uit van De Wielewaal. Zij kunnen onze vereniging groot maken. De Raad van Bestuur rekent op hen.

De "wijzen" kwamen tweeduizend jaar geleden al uit het oosten. Ook De Wielewaal heeft in zijn midden een oosterse profeet : Dr. Ulrich Libbrecht, aan de KUL professor in de sinologie, de wetenschap die de Chinese taal en cultuur bestudeert. In het juninummer van het afdelingsblad van Schelde-Leie schreef hij het volgende in zijn voorzittersbrief: "Van bij de stichting heeft De Wielewaal aan de regionale afdelingen een grote autonomie toegekend, en wij kunnen zeggen dat het tijdschrift de stimulans vormt om de eigen afdeling tot een model uit te bouwen, maar anderzijds geen Wielewaler gaat nog buiten zijn territoriumgrenzen kijken.

We mogen echter niet vergeten dat zelfs een bloeiende afdeling op 's lands niveau niets in de pap te brokken heeft.... Daarom moeten wij de nationale Wielewaal steunen. Het is spijtig dat sommigen dit niet begrijpen en tevreden zijn binnen de schelp van hun eigen afdeling. Wij kunnen U dat geluk best gunnen, en we weten wel hoe prettig het is te mogen oprukken met mensen, waarmee ge uw eigen dialect moogt spreken. Maar dit begrijpelijke geluk mag ons niet kortzichtig maken. Mag ik dan met aandrang vragen dat iedereen nationaal lid van De Wielewaal blijft. Als we dit niet doen kan het ooit gebeuren dat er reservaten moeten verkocht worden om de werking te verzekeren." Tot zo ver de voorzitter van Schelde-Leie, die wij oprecht danken voor zijn steun.

Het jaar 1989 moet het jaar worden, waarin De Wielewaal meer openbloeit. Het moet het jaar worden, waarin onze vereniging meer bekendheid krijgt en waarin dit vertaald wordt door een duidelijke ledenaangroei. Onze eerder gesloten werking moet doorbroken worden, vooral door een betere opvang van nieuwkomers. Hier rust een belangrijke taak op onze bestuursleden en leiders van uitstappen. Ook moeten we allemaal in de eigen omgeving en vriendenkring uitkijken naar mogelijk nieuwe leden. Nieuwe leden betekenen nieuwe slagkracht.

Tot slot wil ik allen danken, die bijdragen tot de goede werking van De Wielewaal. In de eerste plaats de bestuursleden en conservators, op wier inzet we steeds kunnen rekenen. Vervolgens de stille werkers, wier naam nooit vermeld wordt, maar zonder wie geen acties mogelijk zijn. Tenslotte de vele leden, die alleen geïnteresseerd zijn in de verenigingsbladen, maar zonder wier steun wij niet zouden kunnen blijven bestaan.

De Wielewaal dankt U allemaal.

H. Franckx. Voorzitter.

"Hoe meer ik reis, hoe meer ik
gewaar word, dat de wereld dicht
bij elkaar komt. Gebieden die ons
veraf leken, zijn vandaag zo dichtbij
... en onze toekomst is vervlochten."

Sting, Rock-zanger

CYPRUS, APRIL – MEI 1988

H. Franckx

Cyprus is het meest oostelijk gelegen eiland van de Middellandse Zee. Zo vormt het de brug tussen drie continenten: Europa, Azië en Afrika.

Met een oppervlakte van 9 251 km² is Cyprus, na Sicilië en Sardinië, het derde grootste eiland van de Middellandse Zee. De maximum lengte van oost naar west is 256 km en de grootste breedte van noord tot zuid is 93 km. Cyprus ligt 348 km ten noorden van Egypte, 104 km ten westen van Syrië, 72 km ten zuiden van Turkije en 348 km ten oosten van Rhodos.

Cyprus ligt op dezelfde breedtegraad als het noorden van Marokko en Tunesië. Het heeft echter een meer uitgesproken Middellandse zeeklimaat met lange, hete zomers en milde winters met nu en dan wat neerslag.

Het land is verdeeld door twee bergketens, die lopen van oost naar west. In het noorden ligt het Kyrenia-gebergte, in het zuiden het Troodos-massief. Op de Olympus, de hoogste berg van het eiland (1951 m), ligt sneeuw van midden december tot einde maart. In 1988 zelfs tot half april. Tussen de bergketens ligt de vlakte van Mesaoria. Hierin bevindt zich de hoofdstad Nicosia.

De 650 000 inwoners zijn voor 77 % Grieken, voor 18 % Turken en voor de rest minderheden.

Het Cypriotische landschap is vol afwisseling : grillige kuststroken onderbroken door mooie stranden, heuvels wit bezaaid met grazende schapen, bosrijke bergflanken en pittoreske dorpen met gastvrije mensen. Het gebergte en de heuvels zijn bedekt met wouden van pijnbomen en eiken. Daaronder zijn er overgangen met lager en hoger struikgewas. Waar voldoende water voorhanden is, gedijen alle culturen, vooral tarwe, aardappelen, druiven, olijven, amandelen en tabak. In de lager gelegen vlakte vinden we plantages van citrusvruchten en bananen. In de lente is er het kleurenspeel van uitgestrekte bloemenvelden en van bomen en struiken in volle bloei.

Aapjesorchis

Foto : A. Cuypers

Ook voor de liefhebber van opgravingen is cyprus een boeiende bestemming. Tot op heden komen archeologen van heel de wereld hier nieuwe schatten zoeken. De tweeduizend jaar oude mozaïeken worden gerekend tot de mooiste van het Middellandse Zeegebied.

Cyprus is ook het eiland waar de goden en godinnen van het Oude Griekenland plachten te vertoeven, waar Aphrodite uit het schuim van de zee geboren werd en daarna haar liefdesavonturen beleefde.

De geschiedenis van Cyprus gaat meer dan achtduizend jaar terug. Alexander de Grote heeft er voet aan wal gezet, alsook de oude Grieken,

de Feniciërs, de Romeinen, de Kruisvaarders, de Lusignanen, de Venetianen en vele anderen, die er allen hun sporen hebben achtergelaten.

Na 100 jaar onder Brits gezag geleefd te hebben, kreeg het land zijn onafhankelijkheid in 1960, dank zij de niet aflatende inspanningen van aartsbisschop Makarios. Niettemin maakt de republiek nog steeds deel uit van de Commonwealth, rijdt men er links, gebruikt men (Cypriotische) Ponden als betaalmiddel, spreekt men Engels als tweede taal en bezet het Engels leger er twee belangrijke bases. Toeristen uit het Verenigd Koninkrijk hebben er dan ook een tweede thuis.

Turken en Grieken leven al vele jaren in onmin, ook op Cyprus. In 1974 wou de Griekse militaire junta president Makarios afzetten en Cyprus inlijven bij Griekenland. Dit was voor de Turken de aanleiding om Cyprus binnen te vallen. Om de Turkse minderheid op het eiland te beschermen werd het noordelijke deel van het eiland bezet. Ruim 200 000 Grieks Cyprioten verlieten hun huizen en vertrokken naar het zuiden. De Turkse bevolking van het zuiden verhuisde op zijn beurt naar het noorden.

Nu vormt de zuidelijke 63 procent de Griekse republiek Cyprus en de noordelijke 37 procent de Turkse republiek Cyprus. Beide stroken zijn hermetisch van elkaar gescheiden door de zogenaamde "Groene Linie". Dwars door de hoofdstad Nicosia werd een muur gebouwd. Wie in het noorden Cyprus binnenkomt, krijgt tot het Griekse deel geen toegang. Anderzijds is Ankara het Turkse deel van Cyprus massaal gaan koloniseren, wat samen met de militaire aanwezigheid voor de Griekse Cyprioten een aanwijzing is dat het Turkije eigenlijk om een verkapte inlijving van het eiland te doen is. Een oplossing zal er in ieder geval niet vlug komen.

De Wielewaal bezocht alleen het Griekse gedeelte. We verbleven een week in Paphos en een tweede week in Limassol. De eerste groep bezocht Cyprus van 3 t.e.m. 17 april, de tweede van 25 april t.e.m. 9 mei.

Tijdens beide verblijven genoten we van prachtig weer, met iets hogere maar niettemin draaglijke temperaturen tijdens de tweede reis.

PAPHOS

Paphos is gebouwd op een hoogte. In Kato Paphos (beneden Paphos) bevindt zich het schilderachtige haventje, omgeven door restaurants, bekend om hun lekkere visschotels (me-

zes). Kato Paphos heeft een groot archeologisch en historisch belang.

Bij de ingang van de haven is er een versterkt kasteel, herbouwd in de 16e eeuw. Op het einde van de pier bevinden zich de ruïnen van het Fort. In de Romeinse Villa's van Dionysos en Theseus uit de 2e eeuw voor Christus vindt men unieke mozaïken, die de avonturen uitbeelden van enkele goden uit de Griekse mythologie. Het Odeon is na een aardbeving in de 4e eeuw ingestort en nu gedeeltelijk herbouwd.

De meeste grotten van de Katakomben zijn verlaten, maar deze van St. Solamoni is nog steeds een zeer bezocht bedevaartplaats.

Paphos was de hoofdstad van Cyprus ten tijde van de Romeinen. De Romeinse gouverneur Sergius Paulus bekeerde zich in het jaar 45 tot het Christendom door toedoen van St. Paulus. De zuil waaraan de apostel werd vastgemaakt om geseld te worden, is nog steeds te bekijken. Dicht hierbij bevindt zich de Kerk van Chrysopolitissa, de grootste Paleochristelijke basiliek van het eiland. De 40 kolommen zijn de resten van een Byzantijns kasteel.

Even buiten het centrum van Kato Paphos bevinden zich de Graven van de Koningen. Deze graven van belangrijke personen, in geen geval koningen, dateren van de 3e en de 2e eeuw voor Christus.

Ons hotel, Paphiana, ligt op een heuvel, boven het dorp Yeroskipou. Vanuit het hotel heeft men een prachtig zicht op Paphos met zijn pittoreske haven, op de zee, op de akkers en wijngaarden en op het gebergte. Paphiana betekent "Die van Paphos" en is een van de vele namen van Aphrodite, de godin van Cyprus.

De naam van het dorp Yeroskipou komt van de heilige tuinen (Ieri Kipi) van de godin Aphrodite. Bekend is de Ayia Paraskevi, een van de twee

Paphos, nabij hotel Paphiana

Foto: H. Van der Vloet

kerken met 5 koepels van Cyprus. Het Museum van Volkskunde is ondergebracht in een gebouw van de 18e eeuw. Het dorp is alom bekend voor de fabricage van Loukuom of Turks Fruit. Via de Pottenbakkerij komt men aan het strand, vanwaar men langs de kust Paphos kan bereiken.

DISTRICT PAPHOS

Paphos is het vertrekpunt voor vele uitstappen in het district.

Laten wij eerst de westkust verkennen van zuid naar noord.

– Na een tiental kilometer komt men aan het Stuwmeer van Mavrokolymbus. De vallei van de zee tot aan de dam herbergt vele vogels, o.a.

Paphos

Foto: H. Van der Vloet

Halsbandfrankolijn en Aziatische Steenpatrijs. Iets verder bevindt zich de Koraalbaai waar een prachtig zandstrand ligt met verscheidene restaurants.

– Wat verder vinden we het vissersdorp Ayios Yeoryios. Hier is een kleine haven en liggen de ruïnen van een basiliek uit de vroegchristelijke tijd (6e eeuw). Een zandweg in noordelijke richting voert naar het verlaten strand van Lara, een beschermde legplaats voor zeeschildpadden, nl. de Soepschildpad en de Onechte Karetschildpad.

– Van Ayios Yeoryios kan men over de klippen zuidwaarts wandelen in de richting van Coral Bay. Zo komt men aan de prachtige zeegrotten van Kantarkastoi. De kaap van Drepanum is geschikt voor zeevogelwaarnemingen. De tweede groep zag er Dunbekmeeuwen en Ralreigers. Hier ontmoetten ze ook de eerste Zwartkopgors, vlak tegen een eucalyptusbos, waarin een kolonie Spaanse Mussen hun slordige nesten gebouwd hadden.

Spaanse Mus

Foto: H. Van der Vloet

– Op weg naar het noorden bezoekt men eerst het Klooster van Ayios Neophytou, daterend van de 13e eeuw. Buiten het klooster zijn er met fresco's versierde grotten, die de laatste verblijfplaats van de heilige waren. Hier bevindt zich ook zijn graf.

– Al dalend bereikt men het stadje Polis, het oude Marium, op de noordkust en, niet ver vandaar, het vissershaventje Lachi.

– Meer westwaarts bevindt zich Loutra Aphroditis. Dit is een grot met een heldere waterbron, waar de godin zich, volgens de legende, kwam baden. Ze deed dit met haar jonge geliefde Akamas, naar wie het schiereiland wordt genoemd. Wie drinkt van het water van Aphrodite's bron, zou volgens de overlevering de gave van de eeuwige liefde krijgen. Vermoedelijk krijgt men ervan ook nog wel wat anders, want volgens een bord is het water niet drinkbaar.

Van het bad van Aphrodite leidt een mooi wandelpad langs de rotskust naar de Fontana Amorosa. De "liefdesbron" is een 5 meter diepe put. Een variant is het natuurleerpad dat naar de top van het Akamasgebergte voert, vanwaar men een fantastisch uitzicht heeft over de zee en het schiereiland. Het hele schiereiland is trouwens een nationaal park. Tijdens de trek is de kustlijn van het Bad van Aphrodite tot kaap Arnaouti belangrijk voor eenden, reigers, waadvogels, meeuwen en zangvogels. De Slechtvalk is er standvogel.

– Het dorp Androlikou werd in 1974 door de Turks-Cyprioten verlaten. Nu woont er nog één familie, die 1 000 geiten, enkele schapen en zwijnen heeft. Men bereikt het verlaten dorp langs Neokhorio.

– Nu gaan we de zuidkust van Paphos verkennen in oostelijke richting. Zuidoost van Paphos

Diarizosrivier

Foto: H. Van der Vloet

bevindt zich een kustvlakte met vele rivieren. De interessantste zijn de Xeros Potamos en de Dhiarizos. Het is mogelijk langs de eerste stroomafwaarts te stappen tot aan de zee en van hier naar de monding van de tweede te trekken en stroomopwaarts terug te keren naar de weg van Paphos naar Limassol. Beide rivieren bleken tot de interessantste ornithologische plaatsen van Cyprus te behoren. Halsbandfrankolijs, Aziatische Steenpatrijs en Griel broeden er. Zwarte Ibis, Lepelaar, Kleine Zilverreiger, Klein en Kleinst Waterhoen strijken er neer tijdens de trek. Maar ook de Zwartkopgors, Zwartborstgrasmus, Cetti's zanger en Roodstuitwaluw kunnen hier worden waargenomen. Ook de wandeling heen en terug naar de dam van de Xeros Potamos was tijdens beide reizen meer dan lonend.

– Ten oosten van Paphos ligt het dorp Kouklia. Hier bevinden zich de ruïnes van de Tempel van Aphrodite, de godin van de liefde en de

schoonheid. Deze tempel dateert van de Myce-nische tijd (1200 voor Christus). In het aan-sluitend middeleeuws kasteel "Chateau de Covocle", werd het museum van Kouklia ondergebracht. Dit bevat cultuurresten, opge-graven in het gebied van Palea Paphos, eertijds één van de belangrijkste steden van het konink-rijk Cyprus. Palea Paphos werd door een aard-beving verwoest in de 12e eeuw.

– Enkele km verder in de richting van Limassol bevindt zich Petra tou Romiou (de Rots van de Griek). Volgens de legende zou Aphrodite hier geboren zijn uit het schuim van de zee. Door een reuzemossel werd ze van de rots naar het strand gedragen. Later reisde Aphrodite naar de Olympos in Griekenland, waar ze een van de godinnen werd. Vanop de parking aan de rots zag de eerste groep een Slechtvalk, de tweede echter 3 Eleonora's Valken.

Griel

Foto: R. Murray

– Op de weg van Kouklia naar Pakhna bevindt zich het dorp Pano Arkhimandrita. Ten zuiden ervan voert een pad naar Ayii Pateres. In een grot werden hier de beenderen samengebracht van 318 heiligen. Ze waren gevlucht uit Syrië, geland op de kust van Pissouri en hier vermoord door de heidenen.

Van hieruit kan men een mooie wandeling ma-ken langs de rivier Khapotami. Ten minste in de zomer, want tijdens de eerste reis stond het wa-ter van de rivier veel te hoog. Het pad gaat her-haaldelijk door de rivier, loopt langs het verlaten dorp Kato Arkhimandrita en eindigt in Alekhtora. Dit dorp werd in 1974 door de Turken verlaten en wordt nu bewoond door Grieken. Het pad langs de rivier loopt uiteindelijk door een diepe kloof,

Opweg naar Loutra Aphroditis

Foto: H. Van der Vloet

waarin zich een broedplaats van Vale Gieren bevindt. In het verlaten dorp broeden Torenvalk, Hop, Scharrelaar en Kuifkoekoek, allemaal soorten die hier door de tweede groep werden waargenomen.

HET GEBERGTE VAN PAPHOS

Het Paphos-gebergte is niet zo hoog als dit van Troodos. De berg Tripylos is met 1 362 m de hoogste top. De Kruisbek uitgezonderd, komen in de bossen toch al de vogels van het Troodos-massief voor.

Op weg naar het gebergte komt men voorbij enkele kloosters.

- De ruïnen van het Ayia Moni klooster zijn de oudste van het eiland (4e eeuw). De gebouwen worden momenteel gerestaureerd.

- Het Klooster van Chrysoroyiatissa ligt aan de rand van het woud van Paphos. Chrysoroyiatissa betekent "gouden granaatappels". Het klooster werd gesticht in 1152, de kerk dateert van 1770.

- In Pano Panayia bevindt zich het geboortehuis van aartsbisschop Makarios.

- Ten noorden van het stadje bevindt zich de

Sporenkievit

Foto: H. Lagrou

Ceder-Vallei, waar ongeveer 50 000 Ceders groeien. Meer oostwaarts ligt Stavros Psokas, waar nog Moeflons of wilde schapen leven. Beide plaatsen zijn echter met een gewone auto of bus moeilijk te bereiken.

LIMASSOL

Limassol, tweede grootste stad van Cyprus, is de belangrijkste haven van het eiland. Het is tevens het centrum van de wijnindustrie. De wijnranken die de bekende Cypriotische wijn produceren, groeien op de zuiderflank van het Troodosmassief.

Er is een archeologisch museum in de stad, een park met een kleine zoo en een kasteel waar, volgens de overlevering, Richard Leeuwenhart huwde met Bérengère de Navarre, die later tot koningin van Engeland werd gekroond.

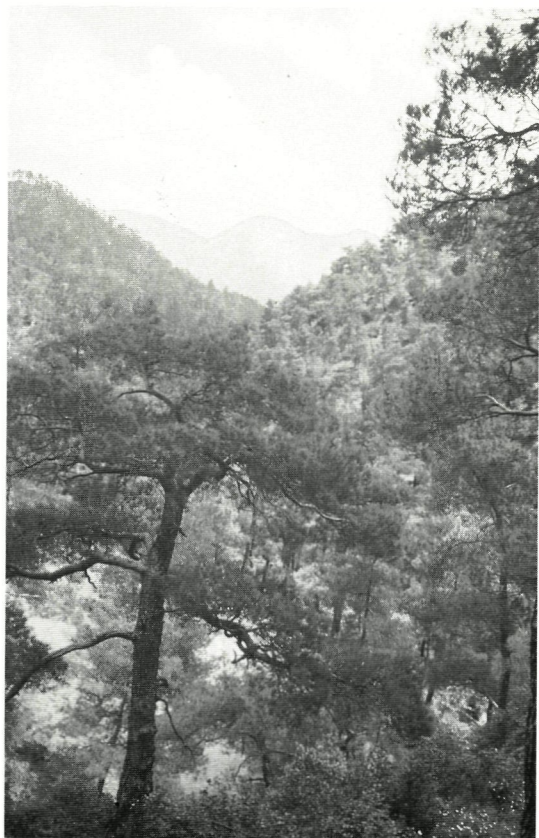
DISTRICT LIMASSOL

De omgeving van Limassol is eveneens rijk aan historische en ornithologische plaatsen.

- Het schiereiland Akrotiri is zonder twijfel de beste plaats voor vogels van Cyprus.

- In de baai van Episkopi (te bereiken langs de weg naar Episkopi Beach) pleisteren in de lente honderden eenden voor de kust.

De Phasouri-plantages bevatten immergroene sinaasappel- en pomelmoesbomen, evenals uitgestrekte wijngaarden, alles verborgen en beschermd achter hoge Cypressen. De planta-

Paphosgebergte

Foto: H. Van der Vloet

Foto: A. Lagrou

Gerald Jannis: 1,97 m

De slang: 1,70 m

ges vormen het biotoop van de Europese Kanarie.

De rietvelden van Phasouri zijn een uitgestrekt en ornithologisch enorm rijk gebied. Met de tweede groep zagen we er Zwarte Ibis, Kleine Zilverreiger, Sporenkievit, Bosruiter, Kemphaan, Steltkluut en Bruine Kiekendief. Rietzanger, Gele Kwik, Moab's Mus en Cetti's Zanger broeden er. In de winter verblijven er Buidelmees en Baardmannetje.

Van op de weg naar Akrotiri (de beste plaats is de parking aan de Bar Aphrodite voorbij het dorp) heeft men een goed zicht op het Zoutmeer van Akrotiri (940 ha). Hier komen duizenden Flamingo's overwinteren. In de lente pleisteren hier reigers, sterns, waadvogels en Zwarte Ibis-sen. De zandweg ten zuiden van het meer loopt langs tientallen kleine plassen. Hier troffen we honderden waadvogels aan, vooral Bosruiters en Kemphanen. De Britten sluiten de weg echter

regelmatig af, o.a. tijdens de eerste reis. Na enig pleiten mag men er door. De weg voert naar het Klooster van Ayios Nicolaus (4e eeuw). Deze vestigde zich er na een kruistocht. Hij hield er honderd katten op na met het doel de daar veel voorkomende slangen uit te roeien. Men noemt het daarom ook het "klooster van de katten". Nu wonen er twee orthodoxe nonnen, die nog steeds vele katten hebben. Tegenover het klooster voert een zandweg tot aan de boord van het meer. Van hier zijn prachtige waarnemingen te doen. In het oosten van het schiereiland loopt de weg door het droge zoutmeer.

De oostkust van het schiereiland wordt gevormd door het uitgestrekte strand van Lady's Mile. De lady is weerom Aphrodite. De weg langs de kust is onverhard en in zeer slechte staat. Hier bevinden zich enkele poelen, interessant voor waadvogels. In het struikgewas broedt de Brilgrasmus.

- Een tiental km ten oosten van Limassol ligt Amathous. De ruïnes zijn gedeeltelijk overstroomd, doch de Akropolis, de Nekropool en de resten van de basiliek uit de vroegchristelijke tijd zijn reeds grotendeels terug bloot gelegd. Amathous lag op slechts enkele honderden meters van ons hotel Avenida Beach. Ook vlak voor het hotel ligt een interessante vogelrijke heuvel. Zwartborstgrasmus, Maskerklauwier en Dwer-

Zwartborstgrasmus

Foto: A. Lagrou

Kourion

Foto: H. Van der Vloet

gooruil behoorden tot de dagelijkse waarnemingen.

- Ten westen van Limassol bevindt zich het Kasteel van Kolossi, in de 13e eeuw opgericht door de kruisvaarders van St. Jan van Jerusalem.

- Iets verder naar het westen vinden we de ruïnes van Kourion. Deze oude Griekse stad werd gesticht in de 12e eeuw voor Christus. Het centrum bevat o.a. het Huis van Eustolius met zijn mooie mozaïken, het huis van de gladiatoren, de tempel en de Romeinse baden. Het Grieks-Romeins theater uit de 2e eeuw na Christus werd gerestaureerd en wordt nu gebruikt voor de opvoering van klassieke drama's en de uitvoering van concerten.

In de buurt bevinden zich eveneens de ruïnes van de vroeg-Christelijke basiliek uit de 5e eeuw. Enkele km verder westwaarts vindt men tenslotte het Romeins Stadion en de Tempel van Apollo Hylates. Apollo was de god van het licht en de muziek en de beschermer van de wouden.

- In Episkopi bevindt zich een belangrijke Britse basis.

- Een interessant biotoop bevindt zich tussen de stranden van Evdhimou en Pissouri ten westen van Limassol. Reigerachtigen en waadvogels kunnen hier worden waargenomen. Halsbandfrankolijn en Aziatische Steenpatrijs zijn er vaste waarden. De eerste groep zag er op het strand 2 Woestijnplevier, en in het struikgewas een Smyrna Gors en een Rüppels Grasmus. De tweede groep had er een Kleine Klapekster en vele Zwartkopgorzen. Zwartborstgrasmus en Spaanse Mus waren er tijdens beide reizen.

De Kliffen van Kensington liggen in de Engelse basis, maar bieden broedgelegenheid aan Vale Gier, Eleonora's Valk, Alpengierzwaluw en Blauwe Rotslijster.

Pissouri is een zeer pittoresk dorp, gelegen in de hoogte. Men heeft er een prachtig zicht op de streek. Van het dorp voert een weg naar de moeilijk te bereiken Kaap Aspro, de belangrijkste broedplaats van de Eleonora's Valk.

- Een mooie wandeling voert naar het verlaten dorp Paramali. Buiten enkele Britse soldaten ontmoet men er alleen geiten. De streek bleek zeer interessant voor zangvogels, o.a. Ortolanen en Bruinkeelortolanen. We troffen er ook een paar zeer luidruchtige Kuifkoekoeken. In het vervallen huisje nabij de brug bouwden Roodstuitzwaluwen hun nest.

LARNACA

De stad Larnaca, eens in de vergeethoek geraakt, kent nu een nieuwe bloei dank zij de aan-

Tempel van Apollo

Foto: A. Cuypers

Roodstuitwaluw

Foto: H. Van der Vloet

leg van de internationale luchthaven, de goed uitgeruste handelshaven en de jachthaven.

De H. Lazarus woonde in Larnaca na zijn wederopstanding. Er is een interessante kerk met zijn naam en zijn graf.

Lazarus werd de eerste bisschop van Kition. Dit is een van de oudste Myceense steden van het eiland (2e millennium voor Christus). De tempels dateren van het bronzen tijdperk en de cyclopemuren getuigen van het glorieus verleden van de geboortestad van de stoïcijn Zeno.

De Kerk van Phaneromeni werd in de 8e eeuw gebouwd boven een klein onderaards kapelletje, uit de rots gehouwen.

DISTRICT LARNACA

– Ten westen van Larnaca bevinden zich de resten van een enorme Romeinse aquaduct.

– Halu Sultan Tekke is na Mekka en Medina de belangrijkste bedevaartplaats van de Islam. In het midden van de 7e eeuw, wanneer de Arabieren het eiland binnenvielen, was Umm Harum, een tante van de profeet Mohammed langs moeders zijde, met haar echtgenoot hier op weg. Zij viel van de muilezel en brak haar nek. Zij werd ter plaatse begraven. De moskee die haar graf bevat, ligt in een mooie tuin aan de rand van het zoutmeer. Het graf van Hala Sultan (het Turks voor Umm Harum) is een thrilithon : een horizontale steen op twee verticale stenen.

Vanaf de moskee heeft men een goede kijk op het 449 ha grote Zoutmeer van Larnaca. Omdat het kleiner is dan dit van Akrotiri heeft men een beter zicht op de vogels, o.a. op de Flamingo's

die hier komen overwinteren. Strandplevieren broeden hier, evenals Brilgrasmussen en Kalandarleeuweriken.

Een kleiner maar interessanter meer ligt tussen de weg van Larnaca naar Kiti en de startbaan van de luchthaven. Hier broeden veel Strandplevieren.

– Van Meneou loopt een weg naar de Spiro-kust. Links van deze weg ligt een groter en rechts een kleiner meer. Flamingo's, eenden en waadvogels komen hier voor. Wij troffen er ook Zwarte Ibis, Griel, Kortteenleeuwerik en Bosruiter. Een km ten oosten van Spiro Beach ligt nog een klein meer, vlak tegen de kust. De tweede groep zag hier Ralreigers, Steltkluten, Bosruiters, Kemphanen en Oeverlopers.

– In het dorp Kiti bevindt zich de kerk van Panayia Angelikostis (door engelen gebouwd). In de kerk bevindt zich een van de oudste Byzantijnse mozaïeken van Cyprus. Deze mozaïek uit de 6e eeuw geeft een voorstelling op ware grootte van de Maagd Maria en het Kind Jezus tussen de aartsengelen Michaël en Gabriël.

– Het landschap in het oosten van Cyprus ver-

Ortolaan

Foto: A. Lagrou

schilt volledig van de rest van het eiland. Ten oosten van Larnaca ligt een mooi zandstrand met vele nieuwe hotels. Dit is ook het geval in de streek van Ayia Napa, het meest oostelijk deel van het Griekse Cyprus. De hotels zijn met staatssteun opgericht door vroegere bewoners van Famagusta, dat zich nu in het Turks gebied bevindt.

Ornithologisch is hier niet veel te beleven, was het niet dat de kuststrook van Paralimni tot kaap Greco vele trekvogels aantrekt in de herfst en in de lente. Hier bevindt zich ook het centrum van de vogelvangst.

NICOSIA

Nicosia, hoofdstad van Cyprus sinds de 12e eeuw, is gelegen in het centrum van het eiland. De oude stad is omringd door Venetiaanse wallen. Het Museum van Cyprus bevat cultuurresten, gaande van het Neolithisch tijdperk (5800 voor Christus) tot het Romeins tijdperk (300 na Christus). De Kathedraal van Sint Jan bevat vele fresco's, o.a. van het Graf van St. Barnabas, de apostel die samen met de H. Paulus de grond-

legger is van het Christianisme op Cyprus. Belangrijk is ook het Museum voor Volkskunde.

DISTRICT NICOSIA

Het district van Nicosia is een prachtige streek met mooie vergezichten, met pijnbossen, groene valleien en pleisterplaatsen in de bergen.

Bezienswaardigheden zijn Dali (het antieke Idalion), een van de oude koninkrijken van Cyprus en Tamassos, 16 km ten zuidwesten van Nicosia. De stad Tamassos was bekend voor haar kopermijnen. De koninklijke graven dateren van de 6e eeuw voor Christus.

Langs de weg van Limassol naar Nicosia liggen nog enkele interessante plaatsen :

- Khirokitia is een van de oudste prehistorische monumenten van het eiland. De grondvesten van de huizen dateren van de Neolitische periode (van 5800 tot 3000 voor Christus).

- Het dorp Lefkara is bekend om zijn handgevochten kant en broderieën. Elk huis is er een winkel. Leonardo da Vinci bezocht in 1481 Lefkara om er kant te kopen voor de kathedraal van Milaan.

Zwarte Ibis

Foto: A. Lagrou

– Het Klooster van Stavrovouni, hangend op een steile bergtop, biedt het prachtigste panorama van Cyprus. Stavrovouni betekent "berg van het kruis".

Het klooster is het oudste van Cyprus. Het werd in 300 na Christus gesticht door de heilige Helena, de moeder van Constantinus de Grote. Volgens de legende bracht zij een spaander van het kruis van Christus naar Cyprus.

– Verder zijn er nog Kornos, een dorp bekend om zijn aardewerk en Pyrga, waar een koninklijke kapel is met resten van fresco's.

HET TROODOS-GEBERGTE

De hoofdplaats van het gebergte is Platres. Het dorp ligt op 1200 m hoogte op de zuiderflank van de Olymposberg en is een ideaal vertrekpunt voor de uitstappen. Troodos ligt 1700 m boven de zeespiegel en vormt in feite maar een straat met restaurants en souvenirwinkels. Khionistra, de top van de berg Olympos, is met 1970 meter het hoogste punt van Cyprus. Een asfaltweg voert naar de top. Tijdens de eerste reis was deze onbereikbaar, tijdens de tweede reis was alle sneeuw verdwenen.

In de omgeving van Troodos kan men 4 uitgestippelde bergwandelingen maken. Begin april waren de paden bedolven onder de sneeuw, eind april was alle sneeuw verdwenen en maakten wij wandeling 2 en 3. Wandeling 2 omvat 6 km heen en terug en voert van Troodos naar Makrya Kontarka. Hier heeft men een zicht op de oude asbestmijn. Wandeling 3 is 6 km enkel en gaat van Troodos langs de Caledonische watervallen naar de forellenkweekplaats van Psilodhendro. Ze begint 1,5 km ten zuiden van Troodos op de weg naar Platres, dicht bij het zomerverblijf van de president. Dit werd in 1881 onder de Britse bezetting opgericht volgens de richtlijnen van de Franse dichter, Arthur Rimbaud. De wandeling volgt de loop van de Kryos Potamos, een van de weinige rivieren van Cyprus die steeds water bevatten. Het niet al te gemakkelijke pad kruist herhaalde malen het riviertje.

De voornaamste vogels van het Troodos-gebergte zijn Vale Gier, Raaf, Vale Gierzwaluw, Rotszwaluw, Kruisbek, Appelvink en Blauwe Rotslijster.

Het Klooster van Kykko is het grootste en meest bekende van Cyprus. Het werd in 1092 door de Byzantijnen opgericht op een hoogte van 1150 meter. Het werd meerdere malen verwoest. De huidige gebouwen dateren van 1813. In het

Bonte Tapuit

Foto : R. Murray

klooster bevindt zich een ikoon van de Maagd Maria, volgens de legende geschilderd door de apostel Lukas.

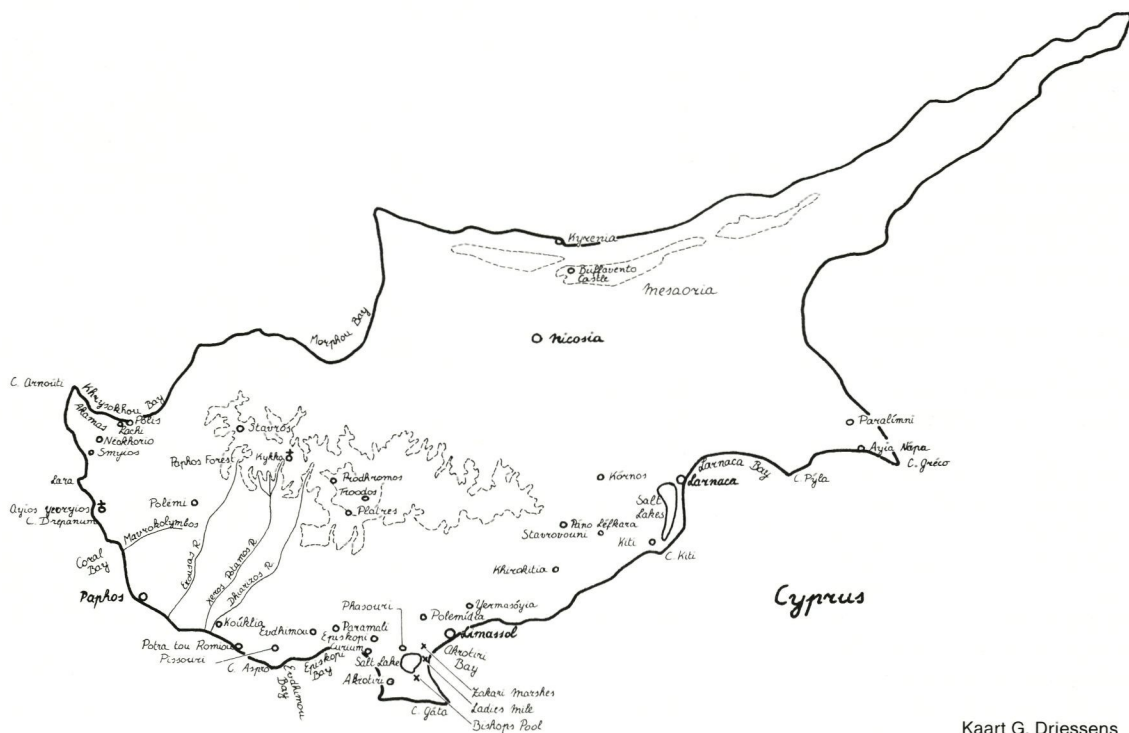
Op ongeveer 1 km van het klooster bevindt zich het graf van aartsbisschop Makarios. Het ligt op de berg van Throni. Van hieruit geniet men van een prachtig vergezicht.

Prodhomos (1500m) is het hoogst boven zeeniveau gelegen dorp van Cyprus. Hier groeien de lekkerste appels van het eiland en bevindt zich ook het oude maar indrukwekkende hotel van Bérangère de Navarre.

Het Klooster van Troodhitissa is het hoogst gelegen klooster van Cyprus (1300m). Het werd gebouwd op het einde van de 11e eeuw. Troodhitissa betekent "H.Maagd van Troodos". Het klooster kreeg deze naam naar een ikoon van de H. Maagd, meegebracht door een monnik in de 8e eeuw. De kloosterling leefde en stierf in een grot van het Troodos-gebergte.

VOGELS VAN CYPRUS

Volgens Flint en Stewart (1983) broeden op Cyprus 46 standvogels en 27 zomergasten. Endemische soorten zijn de Zwartborstgrasmus en de Cyprische Bonte Tapuit. Door zijn geografische ligging als springplank naar Klein-Azië wordt

Kaart G. Driessens

Cyprus ieder jaar door miljoenen trekvogels bezocht – behorend tot 200 soorten – die vooral van Scandinavië, Midden- en Oost-Europa komen.

Vele vogels overwinteren ook in Cyprus en zo werden in het totaal reeds 341 soorten op het eiland waargenomen. Het is dan ook een interessant eiland voor ornithologen. De beste maand is zonder twijfel april. Dan treft men de meeste doortrekkers en broedvogels aan. In de herfst geeft september de rijkste oogst.

Naast de twee grote zoutmeren moeten ornithologen ook de kust en de rivierdalen, vooral die met stuwdammen bezoeken.

VOGELMOORD OP CYPRUS

Op hun eiland zetten de Cyprus Ornithological Society, de Cyprus Wildlife Society en andere verwante organisaties zich actief in voor de bescherming van de vogels en van de natuur. Niettemin gaat de onverantwoorde massale slachting van vogels onverminderd door. De

ICBP deed in 1986 een onderzoek naar de op Cyprus heersende gewoonten en gebruiken. Het resultaat was ontzettend. Meer dan 2,2 miljoen vogels werden gevangen met lijmstokken en mistnetten. Daarbij komen nog eens 2 miljoen

Spaanse Mus

Foto: H. Van der Vloet

andere vogels, die door de jagers met de zegen van de overheid werden afgeschoten. Terwijl de jagers zich aan de officiële schietperiodes maar daarom niet aan de bejaagbare soorten schijnen te houden, overtreden de vogelvangers alle on-derrichtingen. De politie doet gewoon of ze niets ziet.

Negatieve waarnemingen kunnen ook hun waarde hebben. Wat op Cyprus opvalt is de praktische totale afwezigheid van roofvogels. De jacht zal hier wel niet vreemd aan zijn. Tijdens een wandeling in de buurt van het strand van Evdhimou vonden we langs de weg verscheidene onthoofde kippen, vermoedelijk als giftig aas uitgelegd voor roofvogels. Cyprus is een paradijs voor slangen en hagedissen. Op elke boom zaten meerdere Hardoenen (agamen). Toch hebben we tijdens de beide reizen geen enkele Slangenarend gezien.

Alhoewel de ICBP reeds voorstellen deed om de toestand te verbeteren, maakte de tweede groep wielewalers kennis met de lentejacht. Vanaf 24 april kwamen de geweren boven. Op zondag verkleedt een groot deel van de mannelijke Cypriotische bevolking zich als para-commando. De rustige valleien en akkers worden gevuld met pseudo-militairen, die schieten op alles wat

overvliegt. Langs de weg van Paphos naar Kouklia stond elke honderd meter een jager klaar met het geweer in de aanslag. Gelukkig werd langs de rivieren Xeros Potamos en Dhiarizos, evenals langs de kust niet gejaagd. In Larnaca liepen in het zoutmeer en langs de kleinere meren echter ook schieters rond.

Elke deelnemer aan de reizen werd verzocht zijn beklag hierover te maken bij de ambassade van Cyprus in Brussel. In naam van De Wielewaal zond ik zelf een brief om de lentejacht aan te klagen. Zowel de ambassadeur als de directeur van de Toeristische Dienst zonden een antwoord, waarin ze verklaarden dat ze ons standpunt deelden en dat slechts een minderheid van de bevolking aan deze praktijken deelnam. Tevens wezen zij er op, dat de regering trachtte door middel van wetgeving en onderwijs de toestand te verbeteren.

Laten wij hopen dat de regering van de Grieks-Cypriotische republiek inzake natuurbehoud weldra een moedige stap voorwaarts zet om het land een jachtwetgeving te geven, een beschaaft land waardig. Ook de vogelvrienden zullen dan zonder ergernis van de talrijke aspecten van het mooie eiland van Aphrodite kunnen genieten.

H. Franckx, Vredelaan 29, 2500 Lier

IN DE GRIEKS-CYPRIOTISCHE REPUBLIEK BESCHERMDE VOGELS

- Alle grote waad- en moerasvogels (reigers, ooievaars, ibissen, lepelaars, flamingo's, kraanvogels, pelikanen, aalscholvers, Kluut, Steltkluut) uitgezonderd ganzen en eenden;
- Alle meeuwen en sterns;
- Alle dag- en nachtroofvogels;
- Halsbandfrankolijn, zandhoenders;
- Bijeneter, Hop, IJsvogel;
- Winterkoning, Waterspreeuw (uitgestorven in 1945);
- Boomkruiper, Koolmees, Zwarte Mees;
- Bonte Tapuit, Zwartborstgrasmus;
- Kruisbek;
- Goudvink, Wielewaal.

JACHTPERIODES

- Januari t.e.m. maart (vooral lijsterachtigen, alle bejaagbare soorten, uitgezonderd de Aziatische Steenpatrijs);
- April (vanaf de 20ste) t/m mei (vooral Tortels);
- Augustus en September;

Hardoen

Foto: G. Jannis

ONTVANGSTBEWIJS/KOPIE CLIENT

B

HANDTEKENING(EN):

NIET TER BETALING AANVAARDEN

OVERSCHRIJVING OF STORTING

A

BEDRAG IN LETTERS

vijfhonderd frank

G

DATUM

BEDRAG

DATUM:

N^r

REKENING VAN DE OPDRACHTGEVER

REKENING VAN DE BEGUNSTIGDE

BEDRAG

N^r

500

230-0524745-92

500

REKENING VAN DE OPDRACHTGEVER

VAN

VOOR

REKENING VAN DE BEGUNSTIGDE

230-0524745-92

De Wielewaal v.z.w. - Kon. Ver.
Vogel- en Natuurstudie
Graatakker 11

VOOR

De Wielewaal v.z.w.

2300 TURNHOUT

MEDEDELING

MEDEDELING

stamnummer

NAAM EN VOLLEDIG ADRES VAN DE AFGEVER

GELIEVE HIERONDER NIETS TE SCHRIJVEN: BESTEMD VOOR OPTISCH SCHRIFT

ONTVANGSTBEWIJS/KOPIE CLIENT

B

HANDTEKENING(EN):

NIET TER BETALING AANVAARDEN

OVERSCHRIJVING OF STORTING

A

BEDRAG IN LETTERS

duizenddriehonderd frank

G

DATUM

BEDRAG

DATUM:

N^r

REKENING VAN DE OPDRACHTGEVER

REKENING VAN DE BEGUNSTIGDE

BEDRAG

N^r

1300

230-0524745-92

1300

REKENING VAN DE OPDRACHTGEVER

VAN

VOOR

REKENING VAN DE BEGUNSTIGDE

230-0524745-92

De Wielewaal v.z.w. - Kon. Ver.
Vogel- en Natuurstudie
Graatakker 11

VOOR

De Wielewaal v.z.w.

2300 TURNHOUT

MEDEDELING

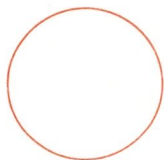
MEDEDELING

steunend lid stamnummer

NAAM EN VOLLEDIG ADRES VAN DE AFGEVER

GELIEVE HIERONDER NIETS TE SCHRIJVEN: BESTEMD VOOR OPTISCH SCHRIFT

DATUMSTEMPEL

Bij overschrijving

Luik A invullen, dateren en onderkennen
Luik B bewaren

Bij betaling in specien

Luiken A en B volledig ingevuld
afgeven aan het loket

Mevrouw,
Mijnheer,

Hieronder vindt u twee overschrijvingsformulieren voor de betaling van lidmaatschapsbijdragen voor 1989. Het eerste formulier dient ter betaling van de gewone jaarlijkse bijdrage (500 F voor de gehele familie). Steunende leden betalen 1300 F en ontvangen een fiscaal attest ten bedrage van 1000 F. Mogen wij u vriendelijk vragen het stamnummer, dat vermeld staat bovenaan de adressering, te vermelden op de mededeling.

Met dank bij voorbaat voor uw spoedige betaling.

Het Wielewaalsecretariaat

- November en december (vooral Aziatische Steenpatrijs, ganzen en eenden).
Het bevoegde ministerie legt ieder jaar de periodes vast en publiceert ze in de beide jachtijdschriften.

Nature Conservation Service, Ministry of Agriculture and Natural Resources, Forest Department, Nicosia, Cyprus

Ambassade van Cyprus, Wetstraat 83-85, 1040 Brussel

Cyprus Tourism Organisation, Wetstraat 83-85, 1040 Brussel

CONTACTADRESSEN

Cyprus Ornithological Society, P.O. Box 4 319, Nicosia, Cyprus

Op zoek naar Woestijnplevier

Foto: A. Lagrou

CYPRUS – april 1988 – ORNITHOLOGISCH VERSLAG

D. Colin

Met het hoofddoel vogels te zien en te bestuderen brachten 45 Wielewalers hun reis door op het eiland Cyprus van 3 tot 17 april.

WATERVOGELS

Het voorjaar biedt gelukkig nog een aantal plaatsen op Cyprus waar watervogels kunnen worden waargenomen. Twee Dodaarzen op de Xeros Potamosdam waren de enige fuutachtigen. Op 15 april vlogen over zee aan de monding van de Xeros Potamos 9 pijlstormvogels die we niet op soort konden brengen. Verrassend waren de doortrekkende Aalscholvers rond Limassol: in totaal 25 exemplaren op 3,4 en 5 april. Volgens Flint en Stewart wordt de doortrek van Aalscholvers in vraag gesteld. Kuifaalscholvers werden enkel in de Episkopibaai waargenomen. Vanaf 9 april kregen we Reigerachtigen en ibissen op trek. We stelden Kwakken, Ralreigers, Kleine Zilverreigers, Blauwe Reigers en Purperreigers vast. Voor velen zal het mannetje Woudaapje aan de Xeros Potamosmonding een goede herinnering blijven. Op 5 april trok een Grote Zilverreiger over Evdhimou. Zwarte Ibissen werden vooral waargenomen rond Larnaca, Paphos en de Xeros Potamos. Op 11 april vlogen twee Lepelaars over de haven van Paphos. Op het Akrotiri-zoutmeer hielden zeshonderd Flamingo's zich op. Verder vertoefden er drie op de zoutmeren rond Larnaca. Bij de eendachtigen werden volgende soorten opgetekend: Bergeend, Wintertaling, Pijlstaart, Zomertaling, Slobeend, Tafeleend en Kuifeend.

PROOIVOGELS

De meest voorkomende prooivogels tijdens onze reis waren Torenvalk en Vale Gier. Enkel ten westen van het Akrotiri-schiereiland werden Vale Gieren waargenomen. Vaststellingen van pleisterende of doortrekkende prooivogels waren eerder aan de povere kant. De Steppekiekendief was een aangename kennismaking voor velen. Dit geldt zeker voor het vrouwtje dat als een steen neerviel op vijftien meter van een aantal verraste vogelkijkers. Bijzondere prooivogelwaarnemingen waren een Havikarend op 6 april

nabij Kyko, twee Slechtvalken aan de Fontana Amorosa en één aan Petra tou Romiou en een Eleonora's Valk aan de Pissouri. Andere vastgestelde prooivogelsoorten waren: Bruine Kiekendief, Sperwer, Roodpootvalk en Boomvalk.

HOENDERACHTIGEN EN STELTLOPERS

Alhoewel men op Cyprus een zware jachtdruk kent werd het Aziatisch Steenpatrijs veelvuldig vastgesteld. Dit geldt ook voor het Halsbandfrankolijn. Deze soort was vooral talrijk in de nabijheid van de rivieren Xeros Potamos en Dhiarizos. Andere waarnemingen gebeurden aan Evdhimou, Paphos, Coral Bay en Akamas. De kenmerkende roep van de mannetjes vergemakkelijkt het waarnemen van deze soort. Het geluid droeg ver en er werd vaak geroepen vanop een verhoogde zitplaats. Er was steeds een schuilplaats in de onmiddellijke omgeving. Bij het hotel Paphiana te Yeroskipos had een mannetje Frankolijn het dak van een irrigatiehuisje als roepplaats uitgekozen. Alle ralachtigen werden opgetekend aan de Xeros Potamos. Naast drie Waterrallen en een enkel mannetje Kleinst Waterhoen was het vooral het vijftal Klein Waterhoen dat het meeste opzien baarde. Als afscheid van de reis kwamen twee Kraanvogels een uur voor het vertrek over het hotel Paphiana gevlogen. Kwartels waren langs de kustzone talrijk. Geregeld stootten we een exemplaar voor onze voeten op. Over zee vliegende Kwartels boden een gek aanzicht. Vanaf 8 april noteerden we vele Grielen op doortrek. We stelden een broedgeval vast aan de Dhiarizos. Bij de steltlopers werden enkele opmerkelijke waarnemingen gedaan. Als bijzonderste vermelden we een Witstaartkievit op 13 en 15 april aan de Xeros Potamos. Sporenkieviten zagen we aan de vuurtoren van Paphos en de Xeros Potamos. Velen verheugden zich in de Woestijnplevieren aan Evdhimou en de vuurtoren van

Paphos. Aan de kapel van Sint-Nicolas van de Katten aan het Akrotiri-zoutmeer werd een Breedbekstrandloper ontdekt. In het grassige gedeelte van de Xeros Potamos-monding ver-
toefden twee Poelsnippen.

Volgende steltlopersoorten werden waargeno-

men: Steltkluut, Kluut, Kleine Plevier, Bontbek-
plevier, Strandplevier, Kleine Strandloper, Tem-
mincks Strandloper, Krombekstrandloper, Bonte
Strandloper, Kempphaan, Watersnip, Regenwulp,
Zwarte Ruiter, Tureluur, Poelruiter, Groen-
pootruiter, Witgatje, Bosruiter en Oeverloper.

Klein Waterhoen

Foto: R. Murray

Kleinst Waterhoen

Foto: R. Murray

MEEUWEN EN STERNS

De meest voorkomende meeuwen waren de Geelpootmeeuwen en Kleine Mantelmeeuwen van de ondersoort fuscus. Kokmeeuw en Dunbekmeeuw kwamen minder frequent voor. Aan Akrotiri hielden zich op 4 april veertig Dwergmeeuwen op. Op 10 april vloog een Zwartkopmeeuw over zee te Limassol. De meeuw van de reis was ongetwijfeld een Reuzenzwartkopmeeuw in eerste zomerkleed die oostwaarts vloog op 9 april te Limassol. Aan de vuurtoren van Paphos werd een Visdief waargenomen. Dit was de enige stern van de reis.

DUIVEN TOT SPECHTEN

De wilde origine van de Rotsduiven op Cyprus kan wel eens terecht in twijfel worden getrokken. Hetzelfde geldt voor de enkele Turkse Tortels die we in de buurt van Limassol waarnamen. Houtduiven kwamen in kleine aantallen voor. Vanaf 10 april kwam de torteltrek op gang. Dit gold eveneens voor de Koekoek. Kuifkoekoeken blijven een bijzondere aantrekkingskracht uitoefenen. Zeker wanneer ze met drie vanuit een boomtop luid gaan roepen. We stelden ze vast te Paramali, Troodos, Pissouri, Mavrokolymbos en Pana Arkhimandrita. Naast wat Steenuilen kwam de Dwergooruil verrassend veel voor. We hoorden ze zelfs overdag roepen. Voor een ware verrassing zorgde een Ransuil die vanuit zee kwam aanvliegen en als een steen neerviel aan de voeten van enkele verbaasde vogelkijkers te

Dwergooruil

Foto: R. Murray

Larnaca op 9 april. Enkele Nachtzwaluwen werden opgetekend, vooral rond het hotel Paphiana. De waarnemingen van Alpengierzwaluwen waren kustgebonden. Vale Gierzwaluwen noteerden we aan het Bad van Aphrodite (2) en te Néokhorio (1). Over IJsvogels kunnen we al een hoofdstuk apart schrijven. Eerst was er het exemplaar dat het zwembad van het hotel te Limassol kwam verkennen en rondjes vloog over het hotel. Vanaf 10 april werden ze geregeld waargenomen. Opmerkelijk was het feit dat we ze aantroffen op de rotsen langs de kust waar ze probeerden de visjes te verschalken in de plasjes ontstaan door het tij. Tegen het einde van de reis zagen we de eerste groep Bijeneters. Scharrelaars werden meer en meer waargenomen vanaf 10 april. Tijdens de reis werden vijf Draaihalzen opgemerkt.

ZANGVOGELS

Foto: R. Murray

Brunkeelortolaan

Bij de leeuweriken ontmoetten we alom Kuifleeuweriken. Vanaf 8 april begon de trek van Kortteenleeuwerik. Tussen 11 en 14 april noteerden we grote aantallen. Naast enkele Veldleeuweriken waren de Aziatische Kalendarleeuweriken aan Mavrokolymbos en de vuurtoren van Paphos een aangename kennismaking. Dé leeuwerik van de reis was ongetwijfeld de Duponts Leeuwerik. De waarneming op 12 april aan de monding van de Mavrokolymbos betreft het eerste gegeven voor Cyprus (indien aanvaard door de Cyprus Ornithological Society en zie nota voor Oriolus in prep.).

De talrijkheid van Boeren-, Roodstuit- en Huiszwaluw stak schril af met de drie waarnemingen van Oeverzwaluw. Ondanks goede plaatsbepalingen troffen we er geen Rotszwaluwen aan.

Naast trek van Graspieper en Boompieper in klein aantal noteerden we ook enkele Waterpiepers. Tussen 11 en 17 april was er een opvallende passage van Duinpiepers. Tientallen exemplaren troepten samen. Vooral het plateau achter het hotel Paphiana bleek in trek. De grote aantallen Roodkeelpiepers kenden de nodige waardering.

Balkan Gele Kwikstaarten mochten hier eveneens op rekenen. Enkele Grote Gele Kwik-

staarten baarden enig opzien, maar de Citroenkwikstaarten zorgden voor een aangename verrassing. De waarnemingen gebeurden aan de Xeros Potamos: een onvolwassen mannetje op 11 april en een adult mannetje op 15 en 16 april. Winterkoninkjes werden in bergachtige terreinen vastgesteld. Een Roodborstje vertoefde twee dagen rond het hotel Paphiana. De eerste week stelden we vooral Nachtegalen vast, maar vanaf 10 april meldden zich meer en meer Noordse Nachtegalen. Bijzonder was de Noordse Nachtegaal op de rotsen van de haven van Paphos. Tussen de vele doortrekkende Tapuiten werden geregeld Isabeltapuiten en Blonde Tapuiten opgemerkt. Dé tapuitensoort van Cyprus is ongetwijfeld de Bonte Tapuit. We troffen hem aan van de kustlijn tot op de Olympos in het Troodosgebergte. Zijn kenmerkende cicade-achtig geluid viel op. Sommige mannetjes leken bijna op een Gekraagde Roodstaart. Naast wat Gekraagde Roodstaarten vermelden we ook nog een enkele Roodborsttapuit, Paapje en Zwarte Roodstaart. Blauwe en Rode Rotslijsters blijven graag geziene vogels. Beide soorten vertoefden rond het hotel Paphiana.

Van de uitgebreide lijst zangers vermelden we natuurlijk als bijzonderste de Zwartborstgrasmus.

Braamsluiper

Foto: A. Lagrou

Op de heuvels tegenover het hotel Avenida Beach te Limassol was de soort ongewoon talrijk. In de ochtendschemering produceerden ze een onvorstelbaar geratel. De soort had een opvallend dominant karakter tegenover allerlei vogelsoorten zoals bijvoorbeeld Maskerklauwier. De vrouwtjes Zwartborstgrasmus konden we aandachtig bestuderen. Voor velen waren Vale Spotvogel, Rüppels Grasmus, Brilgrasmus en Orpheusgrasmus een ware kennismaking. Vele Waaiersaartrietzangers hadden reeds uitgevlogen jongen. De Cetti's Zanger konden we vele malen goed bekijken. Een Cetti's Zanger zong zelfs vanop de grond terwijl hij daar wat rond-scharrelde. Volgende zangvogelsoorten werden vastgesteld: Snor, Rietzanger, Kleine Karekiet, Grote Karekiet, Baardgrasmus, Braamsluiper, Grasmus, Zwartkop, Bergfluit, Fluit, Tijftaf en Fitis. De roep van de oostelijke Bergfluit herinnerde bijna aan Kruisbekken.

Sommige soorten moesten we opzoeken in het Troodosgebergte. Dit gold voor het Goudhaantje, Zwarte Mees, Boomkruiper en Vlaamse Gaai (ook Kruisbek en Appelvink, maar lees in dit verband hieronder verder). Het enige mannetje Withalsvliegenvanger zagen we nabij Néokhorio op 14 april. Over het hotel Paphiana vloog op 15 april een Wielewaal. Koolmezen met hun veelheden aan roepen en zang brachten de waarnemers vaak in de war. Vooral hun Goudvinkenimitatie was niet te harden. Maskerklauwieren waren een graag geziene gast. Ze zongen schaars op Cyprus. We zagen ze op Lefkara, Troodos, Cape Depramon, Pano Arkhimandrita en Fontana Amorosa. Op 4 en 5 april zagen we een Spreeuw nabij Limassol. De talrijke Spaanse Mussen zorgen voor een hoop last bij de lokale landbouwers. Ze vinden hierin een gemotiveerde reden om de Spaanse Mus te bestrijden met de lijfstok, maar veel meer andere vogelsoorten worden hiervan het slachtoffer. Een andere oplossing is dringend gewenst.

Het Troodosgebergte (nabij het Youth Hostel) bood ons vele Kruisbekken. Ook de Vink moesten we opzoeken in het gebergte. Na de waarneming van 6 Appelvinken op 6 april, genoot de hele groep van een vijftientigtal Appelvinken nabij het Youth Hostel te Troodos op 8 april. Aan Paphos Forest werden er twee waargenomen op 15 april.

Naast de talrijk voorkomende Grauwe Gors noteerden we veel Bruinkeelortolanen en Ortolanen op trek. Na 11 april zagen we bijna geen Bruinkeelortolanen meer. Vanaf 10 april tot het einde van de reis waren de Ortolanen nagenoeg on-

telbaar. Aan Evdhimou werden twee Smyrna Gorzen waargenomen op 5 april.

Alhoewel de verwachtingen soms laag waren, mogen we de reis op Cyprus als bijzonder vogelrijk en geslaagd noemen. Dit danken we eerst en vooral aan het organisatietalent van H. Franckx en zijn grondige voorbereiding en ten tweede aan de voortdurende inzet van vele waarnemers. Door hun ijver konden we een lijst van 168 vogelsoorten opbouwen. Op het gebied van vogels zal Cyprus een goede herinnering blijven.

*D. Colin, Hovesesteeweg 36, 2530 Boechout
Tel.: 03/455 88 05*

Informatiebron :

Flint P.R., Stewart P.F., 1983. *The Birds of Cyprus* British Ornithologists, Union Checklist No. 6 London.

CYPRUS – april, mei 1988 – Nota aan het ornithologisch verslag

H. Franckx

Tijdens de tweede reis van 25 april t.e.m. 9 mei werden "slechts" 131 soorten waargenomen. Dit lag vooral aan het feit dat de trek van vele vogelsoorten zijn hoogtepunt voorbij was, maar waarschijnlijk ook wel aan de mindere inzet van de deelnemers. Onverzagbare waarnemers, die nog voor het ontbijt en nogmaals voor het avondmaal in de buurt van het hotel op stap gingen, waren tijdens de tweede reis op één hand te tellen.

Mogelijk zal de lentejacht, die op 24 april in Cyprus geopend werd, ook niet gunstig zijn geweest voor vogelwaarnemingen. Niettemin zag de tweede groep 13 soorten, die de eerste groep gemist had. Bovendien waren zekere soorten in mei veel talrijker dan in april.

Buitengewone waarnemingen van de eerste groep, zoals deze van Steppenkiekendief, Kraanvogel, Klein en Kleinst Waterhoen, Woes-tijnplevier, Witstaartkievit, Breedbekstrandloper, Reuzenzwartkopmeeuw, Aziatisch Kaland-

leeuwerik, Duponts Leeuwerik, Citroenkwikstaart en Smyrna Gors waren natuurlijk te danken aan een gelukkig toeval, maar ook aan de scherpe ogen en de motivatie van Dirk Colin en zijn volgelingen uit het Turnhoutse.

Laten wij nu even de opvallende verschillen overlopen met de eerste reis.

WATERVOGELS

Op de lijst van de tweede groep ontbreken Dodaars, pijlstormvogels, Kwak, Purperreiger en Lepelaar. In de plaats van 7 soorten werden van de eenden alleen Zomertalingen gezien.

ROOFVOGELS

Grauwe Kiekendief en Havikarend ontbreken, maar van de Eleonora's Valk werden in de streek van Pissouri tot Episkopi dagelijks meerdere exemplaren gezien.

HOENDERACHTIGEN TOT STELTLOPERS

De rivier Xeros Potamos stond eind april praktisch droog en daardoor miste de tweede groep Kluut, Poelsnip, Regenwulp, Wulp, Zwarte Ruiter en Poelruiter. Tijdens de tweede reis verkenden we echter grondig de Phasouririetvelden en deden hier fantastische waarnemingen, o.a. van een dozijn Sporenkievit. Hier werden ook de eerste en enige Meerkoeten van beide reizen waargenomen. Op de kleine plassen langs de weg ten zuiden van het Akrotiri-meer pleisterden honderden Kemphanen en Bosruiters. Een nieuwe waarneming was deze van 5 Drieteenstrandlopers.

MEEUWEN EN STERNS

Zwartkop- en Dwergmeeuw werden niet genoteerd. Nieuw waren echter Witvleugelstern en Zwarte Stern.

DUIVEN TOT SPECHTEN

Opvallend was het ontbreken van de Turkse Tortel. De gewone Tortel vormt het voornaamste doelwit tijdens de lentejacht. Bijeneter, Scharrelaar en Hop waren in mei talrijker.

Scharrelaar

Foto : R. Murray

ZANGVOGELS

Vele soorten ontbreken in de tweede lijst: Duin- en Waterpieper, Grote Gele Kwikstaart, Roodborst- en Isabeltapuit, Rode Rotslijster, Zanglijster, Snor, Rietzanger, Orpheusgrasmus, Braamsluiper, Bergfluit, Goudhaantje en Kruisbek.

Nieuw waren dan weer Bosrietzanger, Kleine Zwartkop, Tuinfluit, Grauwe Klauwier en Kleine Klapekster.

Opvallend talrijk tijdens de tweede reis waren de Grauwe en de Bonte Vliegenvanger en in mindere mate de Withalsvliegenvanger. Ze waren nog maar pas toegekomen en elke boom leek wel zijn vliegenvanger te hebben.

Een prachtige verschijning vanaf eind april waren de exotisch mooie, en overal en altijd aanwezige Zwartkopgorzen, die bovendien nog een prachtige zang hebben. Ware juweeltjes.

Tijdens de beide reizen werden door De Wielewaal op Cyprus in 't totaal 181 soorten genoteerd, waarvan 1 eerste waarneming voor het eiland.

H.Franckx, Vredelaan 29, 2500 Lier

VOGELS IN DE STAD

Paul Herroelen

De evolutie van de vogels in de steden hangt nauw samen met het ontstaan en de geschiedenis van de steden door de eeuwen heen.

Dit ontstaan begon reeds in de middeleeuwen toen er enkel maar een taakverdeling bestond tussen boeren als producenten en de eerste handarbeiders. Om zich te beschermen tegen rovers en soldaten werden rond de agglomeraties van huizen en tuinen grachten gegraven en wallen aangebracht; zo ontstond de scheiding tussen het platteland en de "stad".

In het begin was er alleen sociaal gezien sprake van een taakverdeling maar geleidelijk aan werd ook de stad een eenheid die produceerde en haar teveel aan produkten wilde afleveren. Zo ontstond de handel en het verkeer tussen de stad en het omliggende in beide richtingen.

De handwerkers werden ambachtslui die hun produkten verkochten in een eigen winkeltje of op de markt en bovendien handelaars gingen bevoorraden. Handel en nijverheid brachten welstand en de slimmeriken werden rijk; politiek en sociaal wonnen zij aan invloed en macht en weldra beheersten ze ook het culturele leven van hun tijd.

In de stad was dus geld te verdienen en dit fenomeen oefende een grote aantrekkingskracht uit op het hinterland. Meer en meer mensen trokken naar de stad om er te werken en te wonen; de open ruimten geraakten volgebouwd en de stad moest uitbreiden.

De rijken kochten grote stukken grond aan de stadsrand, bouwden daar grote huizen en deden siertuinen en privéparken aanleggen. Zo ontstond het eerste groen dat niet bestemd was voor consumptie.

Een tweede factor in de ontwikkeling van de steden zijn de gebouwen en hun bouwstijl. In ieder stadje of stad stond een kerk, een belfort en stadhuis; er was ook een marktplaats afgezoomd met bomen. Meer en meer, door nijverheid en handel, kreeg de stad nieuwe functies toegewezen naargelang de plaats waar ze gelegen was : aan zee, grote rivier, kruispunt van wegen, strategische plaats enz...

De opeenvolgende bouwstijlen romaans, gotiek, renaissance, barok en rococo, met hier en daar

Zingende Spreeuw

Foto: A.C. Zwaga

plaatselijke en regionale verschillen, zijn de uitdrukking van een bepaalde manier van denken en leven, zowel technisch als economisch.

Deze filosofie vindt men ook terug in het ontstaan en de ontwikkeling van groene ruimten; dat is namelijk de derde factor in de ontwikkelingsgeschiedenis van de stad.

In de middeleeuwen en nog later bestonden er alleen kloostertuinen, kruidentuinen bij ziekenhuizen, siertuinen, moestuinen en boomgaarden. Door de bevolkingstoename binnen de stad werden deze ruimten geleidelijk volgebouwd. In een verder stadium van uitbreiding ging men buiten de wallen wonen en toen deze hun functie als verdedigingsgordel verloren, werden ze beplant met bomen en struiken.

De eerste openbare parken dateren van het eind van de 18de eeuw zoals het park van Brussel dat in 1776 werd aangelegd.

In de 19de eeuw stapte men af van de klassieke aanleg van parken en ging men zich toeleggen op de zogenoemde landschapsparken in

Houtduif

Foto : A.C. Zwaga

Engelse stijl. Het park van Laken en het stadspark van Antwerpen zijn daarvan typische voorbeelden.

In onze eeuw treft men allerlei vormen aan van groen : brede lanen met bomen beplant (als ze niet moeten wijken voor het autoverkeer), plantsoenen of "squares", voor- en achtertuintjes, kleine parken, grote parken met hoge bomen en vaak met één of meerdere vijvers, speeltuinen, zelfs daktuinen.

De vogels - en hier kom ik tot het eigenlijke onderwerp van dit artikel - zijn mee geëvolueerd met de ontwikkeling van de stad. Men kan ze dank ook gemakkelijk opdelen in drie grote groepen nl. de broedvogels, de wintergasten en de doortrekkers.

Bij de broedvogels horen vooreerst de oorspronkelijke bewoners van de stad nl. Huisduif, Gierzwaluw, Zwarte Roodstaart, Huismus en Kauw. Een tweede onderverdeling van de broedvogels zijn de ingeweken soorten die zich hebben aangepast en zowat overal kunnen broeden. Deze groep telt 35 tot 40 soorten en ik vernoem slechts de voornaamste : Wilde Eend, Waterhoen, Holenduif, Houtduif, Turkse Tortel, Huiszwaluw, Merel, Zanglijster, Boomkruiper, Spreeuw en Vink.

De tweede grote groep zijn de wintergasten die in de stad regelmatig gezien worden; ze telt 15 tot 20 soorten waaronder Slechtvalk, Sperwer, Meerkoet, 4 soorten meeuwen, Ransuil, Grote Gele Kwikstaart, Koperwiek en Boomklever.

Tot de 3de groep behoren de doortrekkers en toevallige gasten; ze telt o.a. de nachtelijke trekkers die men dan boven de stad hoort en die al eens naar beneden komen. Een tweede categorie, die men zelden hoort in het donker, telt veel soorten die men 's morgens soms aan-

treft op de meest diverse plaatsen : onder geparkeerde auto's, in portieken enz... vaak uitgeput of dood als venster- of draadslachtoffer : Roerdomp, Waterral, Houtsnip, Rans- en Velduil. De derde onderverdeling omvat ook nachtelijke trekkers die in de stad naar beneden komen en er enkele dagen blijven pleisteren. Het zijn dikwijls zangvogels die tijdens de lente zingend worden aangetroffen op plaatsen waar men ze niet verwacht : Nachtegaal, Blauwborst, Rietzanger, alle grasmussoorten, Fluit, en nog meer.

Tot slot de toevallige gasten die men niet alle jaren ontmoet : Wintertaling, Pijlstaart, Visarend, Boomvalk, Korhoen, Scholekster, Pestvogel, Oeverloper, Kempiaan, Koekoek, IJsvogel, Draaihals, Frater, Barmsijs, Kruisbek en nog vele andere.

Men kan zich afvragen hoe het komt dat bepaalde soorten in de stad broeden of naar de stad komen als bezoeker. Zo te zien biedt de stad een aantal voordelen nl:

- betrekkelijk meer rust en veiligheid o.a. door het jachtverbod en het groter aantal groenblijvende bomen en struiken met dicht gebladerte.
- de verscheidenheid aan microbiotopen is groter op een kleinere oppervlakte : industrie- en haventerreinen, spoorweginstallaties, opslagplaatsen, bouwerven, braakliggende gronden, parken, plantsoenen, tuinen, brede lanen met bomen, oude stadswallen, vijvers, opgespoten of geëffende terreinen, sportinstallaties, verkrotte huizenblokken en grote platte daken;
- voor standvogels en wintergasten zijn er grotere voedselmogelijkheden o.a. door de grote verscheidenheid van bessendragende struiken en bomen, het veelvuldig voederen door mensen en de voedseloverschotten die worden weggegooid;
- minder natuurlijke roofdieren als men de verwilderde katten niet meetelt;
- het microklimaat is warmer en de lichtintensiteit is groter waardoor de vogels vroeger en later in het jaar gaan broeden en dus meer legsels voortbrengen.

Maar er zijn ook nadelen die de vogels rechtstreeks ondervinden :

- verminderde natuurlijke selectie, geen aanvoer van vers bloed, wat de oorzaak is van gedeeltelijke albino's (Merel, Huismus, Kauw);
- zware luchtverontreiniging ten nadele van de insekteneters die hun voedsel zoeken in spleten, op de grond, in het gebladerte of in de lucht;
- kleinere broedterritoria waardoor onder de mannetjes sterke betwistingen ontstaan en de populatiedichtheid dus groter wordt;

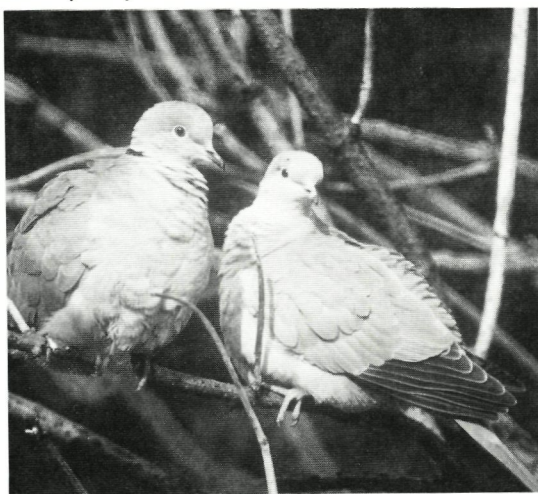
– bij een aantal soorten vermindert de trekneiging wat een negatieve invloed heeft op de natuurlijke selectie.

Hoe al deze factoren inwerken op een soort wil ik hier illustreren met een schets van de broedbiologie van de Huisduif waarvan het aantal over de hele wereld geschat wordt op 500 miljoen stuks. Deze soort is sinds 1950 fel toegenomen en komt in het centrum van de stad 10 maal meer voor dan in de voorsteden met tuinvijken. De toename is te wijten aan het voedselaanbod o.a. overvloed aan weggeworpen voedselresten en de voeding door de mensen (80 % in het centrum, slechts 7 % in de voorsteden). De duiven zijn dus niet meer verplicht voedselvluchten uit te voeren en ontsnappen zo aan hun natuurlijke vijanden Slechtvalk en Havik.

Overvloed aan voedsel, een beter microklimaat en een grotere lichtintensiteit zorgen ervoor dat er broedgevallen zijn in alle maanden van het jaar.

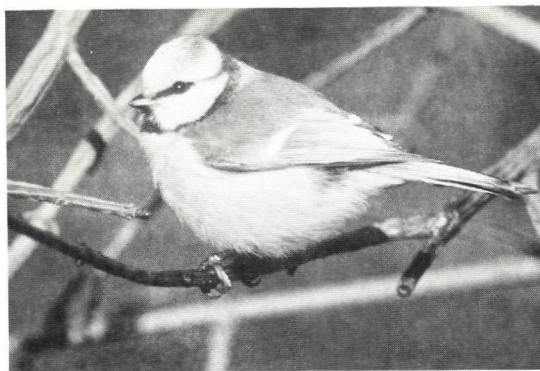
De aantalsexplosie wordt door de vogels zelf afgeremd nl. door de dichtheid van het aantal broedkoppels per m^2 . De sterfte in de eieren bedraagt slechts 20 % als er 0,17 tot 0,71 broedparen per m^2 voorkomen, en stijgt naar 60 % als de dichtheid 1,4 paar bedraagt per m^2 . De stress is dan zeer groot en leidt tot steriliteit, dunne eischalen, het afsterven van kiemen en gebroken eieren door territoriumgevechten.

De tweede factor die een duivenpopulatie reguleert is de sterfte onder de jongen die eveneens afhankelijk is van de dichtheid van het aantal broedparen. Die sterfte bedraagt 23 % bij minder dan 0,4 paar per m^2 en 69 % bij een dichtheid van 1 paar per m^2 .

Turkse Tortel

Foto: H. Verbiesen

Pimpelmees

Foto: H. Verbiesen

De verwilderde Huisduiven hebben ook twee natuurlijke vijanden; Huismuizen bijten de krop van de jongen open om aan de zaadkorrels te geraken en knagen aan de jongen. De tweede vijand zijn de duiveluizen die tot 64 % sterfte kunnen veroorzaken.

Het vierde nadeel is het feit dat jonge Huisduiven in de stad vroeger uitvliegen en tegenover oudere duiven een groot gebrek aan ervaring vertonen. De sterfte in hun eerste levensjaar bedraagt in het centrum van een stad 80 tot 90 %, in de voorsteden is dat slechts 45%.

Vijfde en laatste negatieve factor is de concurrentie van de oudere duiven op de voederplaatsen waardoor de jongen niet aan genoeg voedsel geraken, aan gewicht verliezen, verzwakken en gemakkelijker dood gaan door infecties en ziektes.

Met dit voorbeeld wil ik maar aantonen dat bij iedere diersoort die explosief toeneemt meerdere factoren een rol gaan spelen om de populatie binnen bepaalde perken te houden.

Tot slot wil ik het even hebben over effectieve bescherming van vogels in de stad en hier zijn voor de afdelingsbesturen en voor de Wielewalers nog vele initiatieven mogelijk :

- het creëren van broedgelegenheid : speciale dakpannen of nestelstenen voor Gierzwaluwen, nestbakken voor Kerkuilen, Bosuilen, Steenuilen en Tornvalken; selectieve nestkasten voor Boomkruiper, Boomklever, Grauwe Vliegenvanger, Winterkoning, Roodborst, Grote Gele Kwik.
- het selectief en oordeelkundig bijvoederen als het lang of hard vriest of als de grond bedekt is met sneeuw.
- verder gaan met het sensibiliseren van de bevolking ten voordele van de bescherming van de natuur en van de vogels in het bijzonder.

P.Herroelen, Postbus 64, 8400 Oostende

Literatuur

Abs M. 1987. *Stadtökologische Probleme am Beispiel ausgewählter Vogelarten*. Charadrius 23: 81-90

Klausnitzer B. 1988. *Verstädterung von Tieren*.

Neue Brehm-Bücherei 579. Ziemsen, Wittenberg

Stephan B. 1987. *Stadtshabitate und die Verstädterung von Vögeln*. Falke 34 : 246-252

Stryckers P. 1987. *Milieu-educatie in de stedelijke omgeving*. CVN-krant 17(4) : 6-17

BOEKBESPREKING

"DE OGEN VAN DE PANDA"

door Etienne Vermeersch

Overzicht

"De ogen van de panda" is een milieufilosofisch essay van Prof.Dr. Etienne Vermeersch, uitgegeven door de Stichting Leefmilieu vzw, onder auspiciën van de Kredietbank, in samenwerking met Uitgeverij Marc Van de Wiele Brugge.

Etienne Vermeersch schetst eerst de evolutie van de mens, van de oude steentijd, via de dynamiek van de hoogculturen, tot en met de aftakeling van het vooruitgangsoptimisme. Wat de krachtlijnen van een vernieuwd inzicht betreft, gaat de auteur o.m. in op het globaliserend denken, het eindigheidsbesef, de ecologische benadering en het "survival"-concept.

Onder de titel Ecofilosofie : de oorsprong van de kwaal en het antwoord erop worden de banden tussen het Christendom en de milieuproblematiek ontleed. Maar vooral het WTK-bestel (wetenschap/technologie/kapitalisme) wordt onder de loep genomen. Hoe is het ontstaan ? Van waar het succes ? Welke irrationele aspecten bevat het ? Heilsdenken, doemdenken, rationele benadering...

De auteur besteedt tevens ruime aandacht aan de psycho-sociale en ecologische impact van de WTK-ontwikkeling. Desacralisatie, 'Diesseits'-gerichtheid, consumptiestreven, unificatie van de mensheid, groeiend gelijkheidsbesef, natuuraantasting, demografische problemen, uitsterven van de soorten, invloed op de klassieke milieuproblemen... Al deze aspecten komen uitvoerig aan bod. Daarenboven wordt in dit hoofdstuk gewezen op het belang van een cyclisch productieproces, een nieuw consumptiepatroon, een aangepaste leefwijze en een stabilisering van de wereldbevolking.

In het hoofdstuk Milieu-ethiek vindt de lezer een boeiende uiteenzetting over de oorsprong en de fundering van waarden. Het is in deze context dat de auteur een lans breekt voor de uitbreiding

van het naaste-begrip als basis voor een milieu-ethiek. Zowel de toekomstige mens als de dieren worden hierbij betrokken. Deze milieu-ethiek zou moeten uitgroeien tot een algemene richtlijn voor ons gedrag.

In zijn besluit licht Etienne Vermeersch nogmaals, op synthetische wijze, de factoren toe die hebben geleid tot "de ontsporing van ons wereldsysteem". De auteur maakt de balans op en pleit tenslotte voor fundamentele sociale en economische veranderingen en een nieuwe morele instelling.

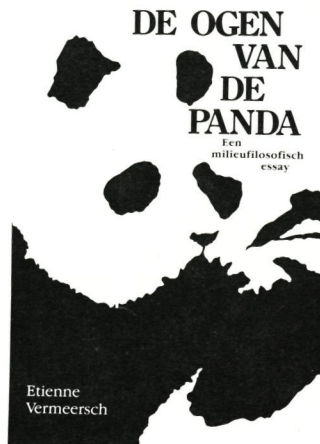
Praktisch

Prof.Dr. Etienne Vermeersch, "De ogen van de panda - Een milieufilosofisch essay", is een uitgave van de Stichting Leefmilieu vzw, werkend onder auspiciën van de Kredietbank, en gerealiseerd in samenwerking met Uitgeverij Marc Van de Wiele - Brugge.

Ingebonden. Omvang : 72 blz.

Prijs : 375 F, in/via de erkende boekhandels.

Voor abonnees op het blad "Leefmilieu", uitgegeven door de Stichting Leefmilieu, geldt een korting van 20 % (F 300). Zij dienen deze uitgave dan wel te bestellen bij de Stichting Leefmilieu vzw, p/a Kredietbank, Kipdorp 11 - 2000 Antwerpen (tel. 03/231 64 48).

Verenigingsberichten

WIELEWAALSYMPOSIUM TE BRUSSEL OP 15 MEI 1988

Voormiddag: de Ruusbroec-wandeling in Groenendaal, onder leiding van Roger Aerts.

De Beuken staan op hun mooist: hun bladerdak is haast gesloten, maar laat toch nog redelijk licht door. Dit is het "Zoniënbos van Ruusbroec". De zestig deelnemers die onder de kundige leiding van Roger Aerts een stuk Groenendaal gaan verkennen, voelen dit aan en zijn in feeststemming.

Het Zoniënbos is momenteel grotendeels een monocultuur van Beuken, aangeplant op last van Maria-Theresa in de Oostenrijkse periode. Onderzoek van stuifmeelkorrels in de bodem brengt echter aan het licht, dat het voordien een gemengd bos was met veel eiken. Verder is van belang te onthouden dat het reliëf van het bos zich sedert het einde van de ijstijden ($\pm 10\ 000$ jaar geleden) niet wijzigde, dit in tegenstelling tot plaatsen waar aan akkerbouw werd gedaan en waar hoogten en laagten werden geëffend.

Merel en Tjiftjaf verwelkomen ons: het vroege voorjaar is echter al voorbij. Van het Speenkruid zijn nog slechts enkele gele blaadjes zichtbaar: Bosanemoon en Muskuskruid staan in vrucht. De Bosveldkers bereikt het einde van haar bloei. Twee typische bosgrassen, het Gierstgras en het Eenbloemig Parelgras, beginnen te bloeien. Ook een bloeiende Mispelaar trekt de aandacht van de botanisten. Verder staan Gele Dovenetel, Look-zonder-look en Gevlekte Aronskelk op hun mooist, terwijl Heksenkruid, Bosandoorn, en Klein Springzaad de toekomstige zomerfase van het bos aanduiden.

Wij dalen langzaam af naar de vijvers. Opgelet ! In het halfhoge schaarhout huist de vedette van vandaag: de Fluit ! Roger heeft hem "uitgekocht", naar hij verklaart. Terwijl hij de plaats van de vogel in de voedselpyramide van het bos toelicht, vliegt onze gast van takje naar takje, ratelt kort zijn liedje, laat zich door alle Wielewalers naar hartelust bewonderen. Onze held is een bleek exemplaar: het geel van keel en borst is nauwelijks zichtbaar. Zo vertrouwelijks als vandaag zagen we hem nooit.

Nu zwenken wij af naar een verlandend mini-elzenbroek: het bron-karakter van dit perceeltje wordt aangegeven door Paarbladig Goudveil (einde van de bloei), door een mooie populatie Hangende Zegge en door Grote Waterweegbree en Wolfspoot. Een moerassig weilte aan de overzijde van de weg toont ons de laatste Pinksterbloem, de eerste Dagkoekoeksbloem, Beekpunge, en een weelde aan Liesgras: dus een voedselrijk milieu. Een Oranjetip vliegt erboven. Een Matkop in een oude wilg vol nestgaten, op een vijvertje even verder een Wilde Eend. Opgepast ! hier staat de Perzische (ook genaamd de Kaukasische) bereklauw die huidletsels geeft. Op oude stronken, respectievelijk een Bruine Slijmzwam en een prachtig exemplaar van de Zwavelzwam.

Een omgewaaide Beuk illustreert de veel voorkomende windval in het bos: de oorzaak is van geologische aard. Op 70 cm diepte zit een ondoordringbare laag (tertiair), die de wortels doet afsterven. Pikant detail bij het onderzochte exemplaar: op de wortelkluut groeit een Bergvlier. Een voorbeeld van de verspreiding van een soort door vogels (de zaden in de bessen gaan ongehinderd door het darmkanaal).

Te noteren is dat de berg- of trosvlier rond Brussel de noordgrens van zijn areaal bereikt. Een Boomklever geeft een uitgebreid concert en laat zich langs alle zijden bewonderen.

Met uitzondering van de laatste, die de visvijver was van de abdij van Groenendaal, werd de gehele paternoster plassen gegraven op last van Leopold II. Wij noteren er nog het Blauw Glidkruid als zeldzaam kruid, en enkele gelukkigen observeren op een omgewaaide Canadapopulier een Grote Gele Kwik: er is dus stromend water in de buurt. Zang van Zwartkop, Tuinfluit, Gekraagde Roodstaart, Roodborst, Winterkoning en Fitis begeleidt ons.

Dan de helling op, de top bestaat uit lichtzure Diestiaanse zanden: Meiklokje, Dalkruid, Valse Salie en Zandhaarmos bewijzen dit. Roger wijst ons intussen op drie grote Eiken "van Napoleon", prachtexemplaren aangeplant in 1812.

Het Distiaan bevat ijzerhoudende zandsteen of limoniet. Sinds 800 vóór Christus werd hij in het Zoniënbos ontgonnen in z.g. laagovens. Het erts

wordt gereduceerd met houtskool, die ter plaatse bereid wordt (door de kolenbranders). Een laag houtskool, een laag erts, het geheel afdekken met aarde, en de laagoven ontsteken ! Het vloeibaar geworden ijzer vloeit weg langs verschillende pijpen, terwijl de onzuiverheden komen bovendrijven en de "slak" vormen. Deze slakken zijn zwaar: de temperatuur in de laagoven is niet hoog genoeg om al het ijzer te doen smelten, het verlies is tamelijk groot. Verschillende deelnemers nemen een slak mee als aandenken aan deze primitieve nijverheid (men kent in Zoniën 90 laagovens).

De laatste jaren hebben de bosbouwers hun inzichten gewijzigd. Van de monocultuur wordt afgestapt. Telkens er door het vallen of vellen van beuken een halve hectare vrijkomt, wordt er gemengd bos op geplant meestal Zomereik, linden, esdoorns en Tamme Kastanje. Zo hoopt men na verloop van tijd het Zoniënbos om te vormen tot een gemengd bos, op een bodem van goede kwaliteit, nl. milde humus.

Met een welgemeend dankwoord aan de voorzitter van afdeling Brussel, Lut Mertens, en aan onze eminente leider Roger, werd deze heuglijke voormiddag besloten. Op nu allen, naar "De Engel" in Tervuren, waar de streekeigen Kriek en de blonde van Hoegaarden ons verwachten !

M. De Ridder

Namiddag: Warande te Tervuren

Onze Brabantse hertogen in de 13e eeuw wisten zeer zeker hun plekje voor hun optrekje te kiezen. Hendrik I bouwde rond 1200 zijn kasteel te Tervuren, dat de officiële hertogelijke verblijfplaats zou worden. De Boergondische vorsten hielden zich meer op in Brussel en gaven het kasteel de functie van jachtverblijf. Het aangrenzende Zoniënbos fungeerde als jachtterrein. Van heel de "heerlijkheid" zullen die excellenties vandaag niets meer terug vinden...

Bij de ruïnes of eigenlijk de opgegraven fundamenteën, schets Willy Penninckx ons zo de historie van de Warande van Tervuren. Een warande was indertijd een must voor elk kasteel: het omschrijft een gereserveerd jachtterrein – een soort pretpark. In 1608 werd deze van Tervuren ommuurd.

Door de sterk toegenomen urbanisatie de laatste 30 jaar, de uitbreiding van de wegen, de opruk-

kende Brusselse grootstad, werden gronden verkaveld en bebouwd en geraakte het groen meer en meer omkneld. Zo verkreeg de Warande haar huidige parkfunctie. Het groen en de rust lokken op zonnige dagen duizenden wandelaars. Willy Penninckx samen met mevr. Gr. De Ridder nodigen ons uit er de namiddag door te brengen: met oog voor plant, vogel, mens en landschap.

De flora: aanleunend bij het Zoniënwoud tref je hier ook dezelfde soorten van het bos aan. Aan de rand van het bos kom je de "verstedelijkte" species tegen. Uiteraard ontbreken aangeplante struiken en bomen niet.

De vogels: de stille drukte om en op de vijver stoort de Fuut niet. Op haast alle plassen tref je er aan. Willy Penninckx kent ze als het ware bij naam. Deze elegante paartjes dreven slapend rond of bouwden aan nesten of droegen jongen op de rug of ze joegen achter visjes aan.

Bij een achtervijver maakte de gids ons attent op de broedholtes van de Halsbandparkiet. Een uitheemse soort die het al jaren weet te maken rondom de stad. Een tweede inwijkeling die recent uitbreidt is de Nijlgans: ook hier kent men broedgevallen.

In het bos zelf noteerden we 2 zangposten van de Fluiter. Op de terugweg pauzeerden we bij de ijskelder, nu een koele schuilplaats voor vleermuizen.

Met dank aan onze gidsen voor hun enthousiaste en kundige leiding.

R. Gielen

De Wielewaal – afdeling Brussel

45ste WIELEWAALCONGRES

"NATUUR IN DE STAD".

zondag 6 november 1988, te Brussel.

Op 6 november 1988 had het symposium plaats in het Ontmoetingscentrum Westrand te Dilbeek. Rik Franckx, algemeen voorzitter, verwelkomde een honderdtal deelnemers en duidt op de schijnbare tegenstelling tussen 1988 als Jaar van het Platteland en het thema van deze dag: Natuur in de stad. Na de nieuwe jachtregeling voor het Brussels gewest, in voege gebracht door staatssecretaris J. Valckeniers, tot voorbeeld gesteld te hebben zeker voor Vlaanderen, maar ook voor Europa, lijkt de keuze van dit thema door de organiserende afdeling niet zo onlogisch.

Lut Mertens, voorzitter afdeling Brussel, verontschuldigde gemeenschapsminister Hugo

Weckx, die belet is, en stelde de sprekers voor. M. De Ridder behandelde "De Warande van Tervuren als Natuurgebied". Zij besprak achtereenvolgens de vogels, de flora en de paddestoelen. Voor de vogels vergeleek zij verschillende studies, die in de loop van de jaren tot stad kwamen en trok de aandacht op de grote verschillen in het aantal soorten. Zij legde uit hoe waarnemingscriteria strenger werden, hoe werkelijk het aantal soorten terugliep maar ook dat er nieuwe soorten broedvogel werden, namelijk Fuut, Nijlgans, en Halsbandparkiet. Spreker was even briljant als altijd: haar encyclopedische kennis weet zij telkens opnieuw, vergezeld van een rijke oogst dia's, tot een boeiende en leerrijke uiteenzetting te verwerken.

Jozef Longin bracht het ongewone onderwerp: "Geologie in de stad". Alle stenen in de stad kunnen ons wat vertellen: zowel de verschillende soorten kasseistenen, de zandsteen van onze oude kerkgebouwen, als arduin en graniet. Het marmeren blad van de toog in de nabije cafetaria kon meerdere malen als voorbeeld dienen. Geboid hebben alle aanwezigen, toch het gezelschap van "groene natuur"-liefhebbers, deze zoektocht door de gesteenten gevolgd langs eenvoudig gemaakte vreemde woorden, anecdoten, geschiedkundige wetenswaardigheden en talloze dia's.

Na de gezellige keuvel bij het gezamenlijk middagmaal was het de beurt aan Rik Devrieze om te spreken over "Sprinkhanen in de stad, een gevecht om een sprietje gras". Ooit kwamen er 17 soorten sprinkhanen en krekels voor in het Brusselse. Daarvan zijn er reeds 5 soorten verdwenen. Het is een levende bevolking die het ook niet gemakkelijk heeft, alhoewel, elk niet al te klein, braakliggend terrein in aanmerking komt om bezet te worden. Een merkwaardig onderwerp meesterlijk naar voor gebracht, een diawandeling langs braakliggende terreinen in de grootstad Brussel om een nieuwe wereld te ontdekken.

Paul Herroelen behandelde: "Vogels in de stad". De concentratie van mensen in een stad met zijn groenvoorzieningen benadeelt de meeste vogelsoorten, doch enkele slagen erin er hun voordeel uit te trekken. Dit dank zij o.a. het ontbreken van enkele natuurlijke vijanden en een ander, soms zelfs overvloedig voedselaanbod. Aan de hand van de Huisduif werd aangetoond welke de gevolgen van een veel grotere broedichtheid kunnen zijn. Stevige voordracht.

Als laatste voordrachtgever had Mevr. P. Ulenaers het over "Broedbestand van de Fuut in

Vlaanderen". De reeds verzamelde gegevens, in een nog niet volttooide studie betreffende het fuutenbestand in Vlaanderen en Nederland, werden naar voor gebracht. Het voorkomen en het broeden van de Fuut in enkele steden van Nederland, de vele dia's van deze vogel op de singels van Leiden lieten daar geen twijfel over, doet duidelijk de vraag rijzen, waarom in Nederland en niet in Vlaanderen? Spreker kreeg heel wat vragen te beantwoorden van de geïnteresseerde toehoorders.

Staatssecretaris Valckeniers was in de loop van de namiddag aan het symposium komen deelnemen. Op uitnodiging van de algemene voorzitter richtte hij het woord tot de deelnemers. De Staatssecretaris somde de inspanningen op die zijn administratie aan de dag legt betreffende het natuurbehoud en de bescherming van seminatuurgebieden in het Brussels gewest, de oprichting van een Brussels Instituut voor Milieubeheer, maar hij vroeg ook de medewerking van natuurverenigingen om initiatieven te nemen en om met voorstellen naar het beleid toe te komen.

De algemene voorzitter dankt de Staatssecretaris voor zijn aanwezigheid en zijn inspanningen voor het natuurbehoud. In zijn slotwoord stelt Rik Franckx vast dat Brabant de enige provincie is die zijn Wielewaalafdelingen niet betoelaagt. Hij dankt de afdeling Brussel en in het bijzonder zijn voorzitter en zijn bestuur voor de voorbeeldige organisatie van het symposium.

J. Van der Biest

ZOEKERTJE

TE KOOP wegens dubbelbezit

Telescoop SWIFT TELEMMASTER

15-60 zoom

zo goed als nieuw

Prijs: 14.000 fr.

Volders Jos

Weverstraat 9 - 2440 Geel

Tel. 014/54 91 44

ACTIVITEITEN

-a- = aanvang
-v- = vertrek
-m- = mee te brengen
-l- = leiding
-e- = einde

JANUARI

1

Antwerpen Centrum. Vanaf 1 januari 1989 is de inschrijving mogelijk voor de reis naar de Sommevallei (van 5 tot 10 juni 1989) - Prijs 7.500 F - inschrijven door storting van 1.000 F op Giro: 000-0087473-76 van de Wielewaal te Merksem. Inlichtingen: Fr. Tits. Tel. 03/646 36 78

4-8

Klein-Brabant. Werkkamp JNM Klein-Brabant in het reservaat "Scheldeschorren aan de Notelaer", Wielewalers welkom, inlichtingen: 052/33 72 69 J.Reyniers

7

Klein-Brabant. Beheerswerken in het reservaat "Scheldeschorren aan de Notelaer". -a- 13u. Notelaersdreef, Parking aan de Scheldedijk. -l- H.D'Hertefelt -m- zeis, kapmes, zaag en laarzen. Inlichtingen: 03/889 72 86

Lier. Knotten van wilgen Ifterbeek. Samenkomst om 9u. en 14u. ter plaatse. Contacteer M. Vermeylen (03/481 94 79). Materiaal is ter plaatse. -e- 17.30u.

8

Antwerpen Zuid. Vogelobservatie te Bath en aan de Kreekzak. -v- Eigen wagens, station van Oude-God om 8.30u. Aansl. mogelijk om 9u. aan de molen te Lillo. -l- W. Boeykens tel. 455 00 50. Gids R. Deman tel. 645 46 65

Brugge. Ganzentocht naar Damme en in de Brugse regio. Station Brugge Hoofdingang 13.30u. -l- G. Orbie. -m- laarzen, verrekijker, telescoop. -e- 17.30u

Mol. Excursie naar de Riebos (Lommel). Op zoek naar de overwinteraars uit het Noorden. -v- 13 u. brug De Maat (Sas 3) -m- kijkers.

Schelde-Leie. Nieuwjaarstocht naar de Braakman en Westerschelde. Kijken naar overwinterende watervogels. -v- Kerk Petegem -

Deinze 7.30u. -l- D. Packet. -m- picknick, drank, telescoop, warme kledij. -e- omstreeks 16u.

Midden-Limburg. Boeketje Midden-Limburg. Bloemen leren kennen uit je eigen omgeving met dia's. Film : "Faunabeheer, Zaak van Wikken en Wegen" van het Nederlandse Ministerie van Landbouw en Visserij. Aanvang : C.C. Termolen te Zonhoven 19.30u.

13

Voorkempen. ism Brechtse Heide. Voordracht met dia's : Reptielen. Aanvang 20u. Lusthof te Halle-Kempen. -l- A. Van Hecke.

14

Lier. Plantenavond i.v.m. inventarisaties in de Steenbeemden door K. Wuyts en andere. Aanvang 20u. clublokaal Rolwagenstraat 10 te Lier.

Lier. VWG - Vogelstudie in eigen regio. -v- 8.30u. station Lier. -l- T. Depauw. -m- Knapzak, verrekijker, telescoop, gidsen.

Maasland. Ledenfeest. Verdere inlichtingen volgen.

Nete en Aa. Namiddagtocht naar Kallo-Doel. -v- - Parking klein Sas te Herentals 13u, de Lindakens te Bouwel 13.10u. -l- W. Van der Schoor.

14 - 15

Denderland. Waterwildtellingen. Contacteer Fonny Schoeters (052/21 16 13) voor praktische afspraken.

Kortrijk. Roofvogeltelling in geheel West-Vlaanderen. Medewerkers geven hun adres aan Y. Feryn, Desselgemstraat 75, 8740 Deerlijk, tel. 056/70 53 85.

15

Antwerpen Centrum. Jaarlijkse ganzenuitstap, met autocar langs Haringvliet en Brouwersdam. Prijs 375 fr te storten op girorekening nummer 000-0087473-76 van de Wielewaal te Merksem. -v- Fr. Rooseveltplein, Antwerpen om 8 uur (hoek van Straelenstraat) -l- R. Huysmans en K. Labens. -m- Picknick niet vergeten.

Antwerpen Zuid. Vogelwaarneming Kalmthoutse heide. Met eigen wagens aan het station van Oude-God om 9u. -l- A. Wuyts tel. 449 99 11 en C. Matthys -e- 12u.

Kortrijk. Zeeland. Verzamelen om 6u. op de Veemarkt (rond punt) te Kortrijk. -I- F. Vandorpe en F. Deckers.

Krekenland. Halve dagtocht naar Braakman en omgeving. -v- Markt te Assenede om 8u. -I- I. Lammens. -e- Rond de middag.

Land van Waas Zuid. Dagtocht naar Damme, Brugge en omgeving. -v- 8.30u. aan stadhuis van St.Niklaas en om 10u. aan stadhuis van Damme. -I- G. Keereman.

Leuven. Dagtocht met eigen wagens naar Kuifeend, Groot Buitenschoor, Bocht van Bath en Kreekraksluizen. -v- 9u. Leuven Station (vóór postkantoor). -I- H. Blockx (deelnemers zonder wagen bellen naar A.Verboven 016/ 23 81 84 vóór 8-1-89. -e- 19u. Leuven station.

Meetjesland. Halve dagtocht naar de Noorddijk te Watervliet-Boekhoute. -v- Markt Eeklo om 13u. -I- M. Boone en E. Colpaert. -m- regenkledij, laarzen, verrekijker.

Netevallei. Averegtenwandeling. Maandelijke wandeling in wandelbos De Averegten te Hallaar. -v- Grote Parking - Boonmarkt 10u. -I- D. Van Tricht. -m- laarzen, verrekijker, -e- Parking om 11.45u.

Westland. Roofvogelinventarisatie in eigen streek i.s.m. andere wielewaalafdelingen en natuurverenigingen in W-VI. Vanaf 13.30u. wordt op een achttal verschillende plaatsen geteld. Voor de juiste afspraakplaatsen zie afdelingsblad De Sperwer of Tel. 051/72 48 20. -I- H. Schaut. 051/72 48 20 -e- 17.30u. Ieper.

20

Klein-Brabant. Kerkuilbraakballenpluisavond. -a- 20u. Tel. 03/889 79 03 -I- H. Van Doorslaer -m- zo mogelijk schuifpasser, loep, pincet.

Lier. Vergadering plantenwerkgroep. 20u. clublokaal Rolwagenstraat 10 Lier. -I- A. De Jonghe.

Meetjesland. Diamontage door L. Goossens en W. Van de Voorde. -a- Stedelijk Auditorium in de Garenstraat te Eeklo om 20u.

Merelbeke. 2de winteravond over "Inlandse zoogdieren" door J. De Meester. Om 20u. in de feestzaal St.Michiels-school Bergstraat, Merelbeke.

21

Antwerpen Zuid. Dia-avond door A. Huysmans "Van Nabij bekeken" in het kasteel Steytelinck, St. Bavostraat te Wilrijk om 20u. -I- R. Vansenant tel. 457 97 51.

Lier. Jaarlijks gezellig samenzijn, voorafgegaan door een wandeling. Etentje in kantine op Zevenbergen. Voor verdere info: tel. M. Vermeylen 03/481 94 79. W. Van Spaendonck 03/480 54 24.

Mol. Ledenfeest WA + JNM-Mol. Zaal "de Koestaal" Mol-Sluis (schuin t.o. de kerk). In-schrijven voor feestmaaltijd (18.30) bij secr. J. Sas (014/31 26 57) voor 8/1/89. Iedereen is welkom vanaf 20u: jaaroverzicht, aanwezigheidstombola + kwis (dia's).

Schelde-Leie. Beheerswerken in 't Beiaardboske te Kwaremont. -v- Molen Hootond om 8u. en om 13.30u. -I- E. Saveyn. -m- Bijl, laarzen, picknick. Er wordt gewerkt tot 17u.

Schelde. Leie. Film- of dia-avond over roofvogels ten voordele van het F.I.R. Onderwerp: "Visarend" en "Joegoslavië". Diavoordracht door G. Robbrecht. Aanvang Gemeentecomplex Huise om 20u. Boektentoonstelling vanaf 19.30u. Inkom 100 F.

Wulp. Algemene ledenavond met gedeeltelijke bestuursverkiezing en dia-avond om 20u. in de Heischuur te Oud-Turnhout.

Zwalmvallei. Groot wafelfestijn. Zaal ten Berg, Grotenberge, Begin 19u.

22

Brugge. Poldertocht naar Stalhille, Velduilen, zwanen en prooivogels. -v- Station Brugge hoofdingang 13.30u. -I- G. Orbie. -m- laarzen, kijker en telescoop. -e- 17.30u.

Denderland. Wandeling langs de Dendermondse wallen op zoek naar overwinterende watervogels. -I- F. Schoeters. Samenkomst Denderbrug tussen Appels en Dendermonde om 14u. -m- Stapschoenen en kijker. -e- 17.30u.

Groot-Beveren. Winterse vogelobservatie te Kallo en Doel. -v- markt Beveren 13.30u. -I- C. De Buyzer. -m- Laarzen, verrekijker. -e- Kallo 17u.

Klein-Brabant. Bustocht naar Damme en het Zwin. -v- 7.30u. Peleman Rijksweg Puurs, 7.45u. Romeo Rijksweg Bornem -I- H. Mees. In-schrijving tot 10-01, 03/889 22 25

Land van Waas Zuid. Tocht naar de opgespoten terreinen van Kallo en Verrebroek. -v- 13.30u. aan stadhuis van St.-Niklaas, 14u. aan kerk van Kallo. -I- E. Thoen.

'sHeerenbosch. Dagtocht naar de Oude Landen te Ekeren en het Muisbroek te Antwerpen. Observeren van wintergasten. -v- Buggenhout station 8.30u. Eigen wagens. -I- Daniël, Gids: F. Vervoort. -m- picknick, laarzen, verrekijker. -e- 16u.

Westkust. "Kleiputten te Stuivekenskerke". -v- Viconiahoeve, Kasteelhoevestraat 2 Stui-
vekenskerke om 14u. -I- L. Dewulf. -m- laar-
zen en kijken.

27

Noorderkempen. Ledenavond - werk van eigen leden - te Essen Gildenhuis 19u. Tel. 667 29 62 en 667 33 83. -m- prijsje voor de tombola.

28

Hageland-Zuiderkempen. Dia- en filmavond. Aanvang Averbode-abdij 20u.

Schelde-Leie. + **Waregem.** Beheerswerken in 't Kordaal te Nokere. Samenkomst aan de kerk te Nokere om 8u. Er wordt gewerkt tot 12u. -I- Lieven Kinds.

Klein-Brabant. Ledenfeest om 18u. Pa-
rochiezaal Lippelo. Inschrijven tot 22.01, 03/889
22 25

29

Antwerpen Centrum. Verkenning van het A.W.W. spaarbekken te Broechem en 's namid-
dags boswandeling in de omgeving van Mas-
senhoven. -v- Met eigen wagens, kerk van
Oelegem om 10u. en om 13.30u. -I- K. Labens.
-m- voor dagtocht: picknick.

Antwerpen-Zuid. Autocartocht Schouwen-
Duiveland. Wie mee wil stort vóór 21-01-89
320,280 of 240 F op pcr. 000-0178083-88. -v-
station van Oude God om 7.30u. -I- C.Tytgat,
tel. 449 50 24 (na 20u.) Gids: L.Van Schoor -m-
Eten en enkele guldens

Kortrijk. Bezoek aan de omgeving van de Blan-
kaart (dagtocht). We verzamelen om 9.30u. op de
Veemarkt (rond punt) te Kortrijk en om 13.30u.
aan BLOSO te Woumen -I- F.Vandorpe.

Nete en Aa. Voormiddagtocht naar de AWW-
bekkens te Oelegem. -v- Parking Klein Sas te
Herentals 8.15u, De Lindekens te Bouwel om
8.30u. -I- J. Drybooms. -e- omstreeks 12u. te
Herentals.

Noorderkempen. Dagtocht naar Schouwen -
Duiveland. Tel. 667 29 62 - 667 33 83. -v- Es-
sen kerk 8u. -I- F. Broos. -e- Essen 18.30u.

Schelde-Leie. Natuurwandeling te Kwaremont.
-v- Kerk Kwaremont om 14u. -I- K. De Waele.
-m- Stevig schoeisel, laarzen, verrekijker. -e-
omstreeks 17u.

FEBRUARI

3

Brugge. Dia-avond "De Galapagos" door Marc
Van Beirs. Aanvang 20u. Zaal BBL, Markt,
Brugge.

3 - 10 - 17

Schelde-Leie. Lessenreeks over steltlopers. In-
schrijving is noodzakelijk vóór 25/1/89 bij J.
Vanheuerswyn 091/84 43 82. Deze lessenreeks
is bestemd voor beginnelingen. Aanvang Ge-
meentecomplex, oud gemeentehuis te Huise,
telkens van 20u. stipt tot 22.30u. Inschrijvings-
geld 150 F te storten op rek. 891-2540092-60.

4

Lier. VWG- De Maasvlakte, Rotterdam-Zeeland.
-v- 7u. Station Lier. -I- R. Lenaerts. -m-
lunchpakket, verrekijker, gidsen.

Merelbeke. Uilentocht in Groot-Merelbeke en
Melle. -v- 16u. aan kerk van Munter. -I- F. De
Sutter.

Schelde-Leie. Beheerswerken in 't Beiaard-
boske te Kwaremont. -I- E. Saveyn. Aanvang
Molen Hootond om 8u. en om 13.30u. -m- bijl
en laarzen, picknick. Er wordt gewerkt tot 17u.

5

Krekenland. Halve dagtocht naar Bougoyen-
Ossemeersen. -v- Markt te Assenede om 8u. -
I- W. Hamelinck & F.V.D. Bossche. -e- rond de
middag.

Maasland. Zeelandreis - dagtocht per autobus.
-v- Bospoort Maaseik 6u. -I- Marc & Theo. -
m- Laarzen, kijker, vogelgids, knapzak. In-
schrijving voor 28/1/89 storting op rek. 001-
0271895-80 trv A. Vincken As. Opstapplaats
vermelden. Volwassen 360 F. Onder 18 jr 200 F.

Mol. Excursie naar de Cartierhei (Eersel-NL) Op
zoek naar Klapekster e.a. overwintaraars. -v-
Postel Abdij om 13.30u.

Schelde-Leie. Natuurwandeling op de Kop-
penberg. Thema. Bomen en struiken herkennen
aan de knoppen. -v- Kerk Melden om 14u. -I-
P. Cardon en J. Papegnies. -m- laarzen, knop-
pentabel, bomengids..., -e- omstreeks 17u.

10

Aalter. Filmvoorstelling door het F.I.R. over het leven van de Kerkuil en de Visarend. Aanvang 20u. Zaal Edelweis te Maldegem.

11 - 12

Denderland. Internationale watervogeltellingen. Contacteer F. Schoeters 052/ 21 16 13) voor praktische afspraken.

10 tot 12

Zwalmvallei. Winterweekend Hoge Venen. Alleen bij voldoende belangstelling. Mogelijkheid tot langlauf bij voldoende sneeuw. Inschrijving en informatie bij Rouckhout Patrick 091/60 57 57.

12

Antwerpen Centrum. Voormiddag: bezoek aan het kasteelpark van Renesse te Oostmalle. Namiddag: Blommerschot. Kasteel van Renesse, Liersebaan (centrum van Oostmalle) om 10u. en 13.30u. -I- K. Labens. Voor wie een hele dag meegaat picknick niet vergeten.

Antwerpen Zuid. Vogels aan de oostkust. -v- Met eigen wagens aan het station van Oude-God om 8u. Gids: W. Boeyckens: tel. 455 00 50. -I- R. Vansevenant tel. 457 97 51. Goede wandelschoenen volstaan, laarzen zijn enkel vereist bij regenweer. Picknick, goede kijker en eventueel telescoop niet vergeten.

Brugge. Bustocht naar Schouwen-Duiveland. -v- Station Brugge hoofdingang 7.30u. -I- H. Vandecnocke. -m- laarzen, picknick, kijker en telescoop, guldens. -e- 20u.

Denderland. Geleid bezoek aan het K.B.I.N. Vautierstraat te Brussel. De mens van Spy, schelpen, mineralen, iguanodons, insecten. Nieuw: zeezoogdieren, holhoornigen, Antarctica, Amerik. voorhist.dieren. Toegang 50F (kinderen 20F). -I- J. Tavernier. Samenkomst K.B.I.N. om 13.45u. (= nabij NMBS-station Leopoldswijk). -e- 16.30u.

Groot-Beveren. Autotocht naar de Gasdam in het Verdronken Land van Saefthinge en de schorren stroomafwaarts Paal (NL). -v- Markt te Beveren om 13.30u. -I- H. Van den Eeckhout. -m- laarzen - verrekijker.

Kortrijk. Voormiddagtocht in de Gavers (Harelbeke). We verzamelen om 9u. op de parking langs de Stasegemsesteenweg te Harelbeke. -I- F. Deckers.

Schelde-Leie. Vogeltocht: overwinterende steltlopers aan de Belgische Kust. Mogelijk ook bezoek aan de kooien met steltlopers in 't Zwin. -v- kerk Petegem om 9u. -I- WVO oa W. Aelvoet en J. Vanheeuverswyn. -m- verrekijker, telescoop. -e- Naargelang de weersomstandigheden om 12.30u. of 17.30u.

Westkust. Slik en schorre te Nieuwpoort. -v- K. Albert monument Nieuwpoort-Bad 14u. -I- L. Dewulf. -m- laarzen en kijker.

17

Brechtse Heide. ism **Voorkempen.** Dia-avond: onze Belgische vlinders. Aanvang 20u. Lusthof te Halle-Kempen. -I- H. Van Bessauw.

Kortrijk. Voordrachtavond in de Oude Dekenij te Kortrijk om 20u. Spreker W. Roggeman.

Merelbeke. Didactische les in de ornithologie "Hoe vogels observeren en determineren ": door J. Van den Steen om 20u. in de feestzaal St.Michiels-school Bergstraat, Merelbeke.

18

Antwerpen Zuid. Diaavond: Voordracht met dia's door M. Van Beirs over "De Galapagoseilanden" in het kasteel Steytelinck St.Bavostraat te Wilrijk. -I- R. Vansevenant tel. 457 97 51.

Land van Waas Zuid. Kritisch bosbeheer Vlaanderen: "oerbossen en enkele interessante bossen in Vlaanderen". Aanvang 20u. Grote zaal van de stadsbibliotheek Heymansplein, St.Niklaas.

Leuven. Daguitstap met privé-wagens langs de plassen tussen Lier en Mechelen. -v- 9u. Leuven Station (vóór postkantoor). -I- H. Blockx en A. Verboven (deelnemers zonder wagen bellen liefst naar A. Verboven vóór 11/2/89. -m- telescoop en picknick. -e- 18u. Leuven Station.

Nete en Aa. Bustocht naar de Flevopolders in Nederland. Meer inlichtingen tel. N. Willaert 014/51 61 98.

Schelde-Leie. De U.S.A. Verslag van een rondreis door G. Mornie. -a- Gemeentecomplex Huise, oud gemeentehuis Huise, om 20u. stipt. De boektentoonstelling is toegankelijk vanaf 19.30u.

Wulp. Dia-avond en spreekbeurt door Dr. L.Beyens over Antarctica en dia's van M. Sloomakers over Spitsbergen om 20u. in de Heischuur te Oud-Turnhout.

19

Hageland-Zulderkempen. Busuitstap naar Flevopolder (Nederland). -v- Testelt Dorpskerk 6u, Averbode gemeentehuis 6.15u, Veerle kerk 6.30u. -l- G. Janssens - A. Pardon. -m- knapzak - gulden - laarzen - telescoop.

Netevallei. Averegtenwandeling. Maandelijkse wandeling in wandelbos De Averegten te Hallaar. -v- Grote Parking - Boonmarkt - om 10u. -l- D. Van Tricht. -m- laarzen, verrekijker. -e- Parking om 11.45u.

Netevallei. Daguitstap Flevoland. Busreis naar de Oostvaardersplassen in samenwerking met afdeling Hageland-zulderkempen. Inschrijven voor 10/2/89 bij Sylvain Wuyts (015/24 09 65). -v- Station Heist-op-den-Berg om 6u. met eigen wagens naar opstapplaats Kerk Veerle om 6.30u. -l- afdeling Hageland -m- knapzak, gulden, verrekijker, laarzen. -e- Heist-Station rond 22u.

Ninove-Geraardsbergen. Natuurexcursie in de Kwabroeken en omgeving. -v- ex-zagerij HO-KIPAL, Pollaredorp 72 te Pollare om 14.30u. -l- H. De Kegel. -m- laarzen en kijker. -e- 17u.

's Heerenbosch. Polder en dijkwandeling te Moerzeke Kastel. -v- Baasrode veer om 13.45u. stipt. -l- F. Moens. -m- laarzen en verrekijker. -e- 17u.

24

Krekenland. Fauna en flora van Spanje door G. Robbrecht in het Landbouwershuis Markt te Asenede om 20u.

Ninove-Geraardsbergen. 3de ledenfeest in zaal "De Pallieter" te Outer om 19.30u.

25

Denderland. Winterwandeling te Herdersem, met aansluitend jaarlijks ledenfeest om 18u. Samenkomst kerk Herdersem om 14.30u. -l- M. De Wolf, bioloog. -m- laarzen en kijker.

Denderland. Jaarlijkse algemene vergadering en ledenfeest (etentje, dia's, tombola enz.). Plaats: Zaal "De jonge liefhebber", Alfons de Cockstraat te Herdersem (nabij de kerk). Vooraf inschrijven verplicht: 400 F te storten op rek. 432-5213601-91 van De Wolf Magda, Biesstraat 12a, 9390 Herdersem. Voor nadere info.: tel 053/77 01 72.

Klein-Brabant. Samenkomst voor de "Natuurbeheerswerkers" van de reservaten "De Schel-deschorren aan de Notelaer" en "Orchis". -a- De

Cardijn Bornem. Inlichtingen 03/889 72 86. Inschrijven tot 15-02

Schelde-Lele. Uilentocht in het Kluisbos te Kluisbergen. Aandacht voor Ransuil en Boomuil. -v- Parking midden in 't Kluisbos aan café de Vierschaar (weg doorheen het bos voorbij de Uitkijktoren volgen) om 16u. -l- N. De Smet en W. Aelvoet. -m- laarzen, verrekijker en warme kledij. -e- omstreeks 19.15u.

26

Antwerpen Centrum. Namiddagwandeling met bezoek aan het Sneeuwklukjes-reservaat in de vallei van de Ifterbeek. -v- Station te Lier om 13.30u. -l- R. Selderslaghs (conservator).

Antwerpen Zuid. Hollands Diep - Goeree - Overflakke. Wie mee wil stort voor 18/2/89 310, 270 of 230 F. op PCR 000-0178083-88. -v- Met de autocar aan het station van Oude-God om 7.30u. -l- R. Vansevenant tel. 457 97 51 en C. Tytgat. -m- laarzen zijn gewenst indien het niet vriest. Men voorziet zich best van kijker en enkele gulden. -e- 19u.

Kortrijk. Dagtocht naar Damme en het Zwin. We verzamelen om 8u. op de Veemarkt (rond punt) te Kortrijk. -l- Y. Feryn.

Land van Waas Zuid. Dagtocht naar Zuid-Beveland. -v- 8.30u. aan stadhuis van St.-Niklaas. -l- E. Thoen.

Mol. Ganzenkijdag in Zeeland - bustocht. Inschrijvingen voor de bus bij sekr. J. Sas (014/31 26 57) voor 19/2/89.

Noorderkempen. Ganzenuitstap naar Noord- en Zuid-Beveland. tel: 667 29 62 - 667 33 83. -v- Essen-kerk 8u. -l- F. Broos. -e- Essen 18.30u.

MAART

4

Hageland-Zulderkempen. Dia-avond (door G. Janssens - A. Pardon) "langs de amazone" een niet alledaags reisverhaal over een der laatste bolwerken van de natuur. Aanvang Averbode-abdij 20u.

Lier. Traditionele uitstap naar Sneeuwklukjes-reservaat-vallei van de Ifterbeek. -v- 14u. Zimmertoren Lier. -l- R. Selderslaghs. -m- laarzen,

verrekijker. Nadien pannekoeken in Piepenolleke (17u).

5

Antwerpen Zuid. Pinteling: gezellig samenzijn. Deelname in de kosten, 25 F ter plaatse te betalen. Hof van Rieth, Molenlei 68 Mortsel om 15u. - I- A. Wuyts, tel. 449 99 11.

Mol. Excursie naar de Postelse Moeren en Reusel 't Goor. -v- Postel abdij om 9u. -m- kijkers en laarzen. -e- 12u.

Schelde-Leie. Voormiddagbezoek aan de plantentuin te Gent. Aanvang: ingang plantentuin op hoek E.Clauslaan en K.L. Ledeganckstraat te Gent om 9.30u. stipt.

11 - 12

Denderland. Internationale watervogeltellingen. Contacteer F. Schoeters (052/21 16 13) voor praktische afspraken).

12

Ninove-Geraardsbergen. Natuurexcursie in het Lambrechtsbos. -v- Stebbinghen 10 te Denderwindeke om 14.30u. -I- E. De Backer. -m- laarzen en kijker. -e- 17u.

Schelde-Leie. Vogeltocht in de Langemeersen en naar de Roeivijver te Oudenaarde. Aanvang Markt Oudenaarde om 8.30u. aan de fontein. -e- omstreeks 12u. -m- laarzen, verrekijker, telescoop.

AANKONDIGING

Symposium

ORCHIDEËN VAN EUROPA
Systematiek - Ekologie - Bescherming

Brussel, 25 februari 1989
Koninklijk Belgisch Instituut voor
Natuurwetenschappen
(Vautierstraat 29, 1040 Brussel)

09.00 - 09.30 ontvangst
09.30 - 09.35 inleiding
09.35 - 09.45 F. COULON : Dix ans "Section
Orchidées d'Europe des Naturalistes Belges"

09.45 - 10.10 P. DELFORGE : Contribution à la
systématique du groupe d'*Ophrys bertolonii*
10.10 - 10.35 P. DEVILLERS : (systématique du
genre *Epipactis*)

10.35 - 10.50 L. GATHOYE : Les *Dactylorhiza*
d'Europe occidentale : cytotaxonomie.

10.50 - 11.20 pause

11.20 - 11.45 D. VAN STRAATEN & J. PEYMEN :
De morfologische variatie van een *Dactylorhiza*
maculata s.l. populatie in relatie met ongevings-
factoren.

11.45 - 12.10 D. TYTECA & J.L. GATHOYE : Les
Dactylorhiza d'Europe occidentale : biométrie et
taxonomie mathématique

12.10 - 12.35 L. VANHECKE : Morfologische va-
riatie van clonaal *Dactylorhiza*-materiaal : een
biometrische analyse

12.35 - 14.30 lunch en postersessie

14.30 - 14.55 P. DEVILLERS et al. : Les orchi-
dées comme bioindicateurs

14.55 - 15.20 M. HERMY & L. VANHECKE : Or-
chideeën en beheer : eerste resultaten van een
enquête

15.20 - 15.45 E. DIJK(mycorrhiza-schimmels,
nutriëntenaanbod en de achteruitgang van or-
chideeën)

15.45 - 16.10 A. RONSE : in vitro-vermenigvul-
ding van orchideeën en natuurbehoud : moge-
lijkheden en beperkingen

16.10 - 16.20 dagsluiting

16.20 - 16.50 H.F.PAULUS & C.GACK : Pseu-
docopulation of *Hymenoptera* on *Ophrys* species
(wetenschappelijke film)

POSTERS - voorlopige lijst

J. BOURNERIAS (protection)

M. HERMY & R. DESMET : ontwikkeling van een
Dactylorhiza-populatie te Zeven (Deinze)

I.F.B.L. : Huidige en vroegere verspreiding in
België en Luxemburg van enkele orchideeën-
soorten

J.-W. JONGEPIER & al. (taxonomie *Gymnadenia*
conopsea s.l. in Tsjechoslovakije)

L. VANHECKE (aantalsverloop en patroonont-
wikkeling van een *Dactylorhiza praetermissa*-
populatie te Zeebrugge)

J.H. WILLEMS (populatiestudie *Spiranthes spira-*
lis)

Inschrijvingen en inlichtingen: L. Vanhecke, Na-
tionale Plantentuin, Domein van Bouchout, 1860
Meise
tel : 02/269.39.05

uit het Wetstraatje

TIEN JAAR EUROPESE VOGELRICHTLIJN

1. Situering van de richtlijn

Op 2 april 1989 zal het tien jaar geleden zijn dat de Raad van Ministers van het Leefmilieu van de E.E.G. een richtlijn goedkeurde inzake het behoud van de vogelstand, met als nummer 79/409/EEG. Deze richtlijn wordt soms wel kortweg de "vogelrichtlijn" genoemd.

1. Deze richtlijn werd opgesteld uitgaande van de overweging dat een groot aantal in het wild levende vogelsoorten op het grondgebied van de Europese Gemeenschap een achteruitgang van hun populaties vertonen, wat een ernstige bedreiging vormt voor het behoud van het natuurlijk milieu in de gemeenschap.

Sommigen stellen inderdaad dat ongeveer een derde van de Europese vogelstand sterk bedreigd is. Volgens een lijst opgesteld door het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, in opdracht van de E.E.G., zou de vogelstand, begin 1988, 654 soorten omvatten.

Naast de bepaling van het toepassingsgebied van de richtlijn wat soorten en landen betreft (art.1) de omschrijving van de algemene doelstellingen van de richtlijn (art.2) en een aantal algemene bepalingen inzake de toepassing en bijwerking ervan (art.10-18), stelt de richtlijn twee groepen van maatregelen voor om de bedreiging die op de Europese vogelstand rust te verhelpen, nl. :

- maatregelen die specifiek de bescherming van de soorten als dusdanig betreffen (artikelen 5 tot en met 9 van de Richtlijn). Deze maatregelen werden voor het grootste gedeelte in de interne wetgeving van het Vlaamse Gewest opgenomen via het K.B. van 9 september 1981 en de latere wijzigingen daarvan. Enkele kleinere puntjes (bescherming van zekere kleurafwijkingen enz.) blijven nog te regelen;

- maatregelen die specifiek gericht zijn op de bescherming van de leefgebieden van de vogels van de Lid-Staten in het algemeen en in het

bijzonder van de soorten opgenomen in de bijlage I (eerst 72, thans 44 soorten) van de Richtlijn. Deze maatregelen betreffen de bescherming van gebieden, de zg. "speciale beschermingszones". Dergelijke zones werden reeds door de administratie onderzocht en gunstig geadviseerd door de Vlaamse Hoge Raad voor Natuurbehoud.

Voor de niet in de bijlage I opgenomen vogelsoorten die geregeld in de E.G.-landen als trekvogels voorkomen, nemen de Lid-Staten ook analoge maatregelen ter bescherming van de broed-, rust- en overwinteringsgebieden. Tenslotte dienen de Lid-Staten bijzondere aandacht te wijden aan de watergebieden van internationale betekenis. Dit laatste betekent een duidelijke verwijzing naar het Verdrag van Ramsar (1970).

2. En verder

Naast de Richtlijn zelf, heeft de Raad van de Europese Gemeenschappen op 2 april 1979 ook een resolutie goedgekeurd over de toepassing van artikel 4 van de Richtlijn door de Commissie van de E.G.

Deze laatste moet, op grond van het derde lid van artikel 4 van de Richtlijn, de geëigende initiatieven nemen voor de coördinatie van de inspanningen van de Lid-Staten, zodat een samenhangend geheel wordt gevormd van de speciale beschermingszones voor vogels, in te stellen op grond van artikel 4.2. van de Richtlijn door de Lid-Staten. Ook de andere beschermde gebieden die in de Lid-Staten bestaan ter bescherming van andere vogelsoorten dan deze vermeld in de bijlage I van de Richtlijn kunnen in dit net worden opgenomen.

Voormelde Resolutie verzocht de Lid-Staten mededeling te doen aan de Commissie van :

- a) de speciale beschermingszones die zij krachtens artikel 4 aanwijzen
- b) de zones die zij hebben aanvaard of voorneemens zijn te aanvaarden als internationaal belangrijke watergebieden.
- c) andere zones dan watergebieden die reeds overeenkomstig de nationale wetgeving zijn geklasseerd en analoog zijn aan de in artikel 4

omschreven zones en onderworpen aan een vergelijkbare beschermingsregeling. De Commissie dient dan een permanent bijgewerkte inventaris van deze gebieden aan te leggen.

3. Uitvoering van de Richtlijn

3.1. Beschermde gebieden (tabel 1)

3.1.1. Speciale beschermingszones

In het Waalse Gewest werden, bij gewone beslissing van de Waalse Gewestexecutieve van 5 november 1987, 10 gebieden als speciale beschermingszones aangewezen met een gezamenlijke oppervlakte van ongeveer 266.000 ha, die hoofdzakelijk bosgebied en geen zuiver agrarische gebieden omvatten.

In het Vlaamse Gewest werden, bij besluit van de Vlaamse Executieve van 17 oktober 1988, 23 gebieden als speciale beschermingszones aangewezen met een totale oppervlakte van ongeveer 102.000 ha.

Daarvan komen 7 gebieden volledig in aanmerking voor beschermingsmaatregelen terwijl in de overige 16 slechts de met name genoemde habitats en een aantal planologische gebieden, nl. de N- en R-gebieden, de boszones en de boszones met ecologisch belang van de gewestplannen van de bescherming kunnen genieten.

Het is te betreuren dat noch in Vlaanderen, noch in Wallonië, echte agrarische gebieden met een biologisch belang (zoals de zg. valleigebieden en de agrarische gebieden met ecologisch belang) in de aangewezen gebieden werden opgenomen.

3.1.2. Internationaal belangrijke watergebieden

Bij K.B. van 27 september 1984 werden voor België in het raam van de bekrachtiging van de Overeenkomst van Ramsar (1971) inzake de watergebieden die van internationale betekenis zijn, in het bijzonder als woongebied voor watervogels, zes vochtige gebieden aangewezen, waarvan 5 in het Vlaamse Gewest (7.410 ha) en 1 in het Waalse Gewest (53 ha) gelegen zijn, samen 7.941 ha (b-gebieden van tabel 2).

Deze gebieden werden door het Vlaamse Gewest ook aangewezen als speciale beschermingszones voor vogels.

3.1.3. Andere beschermingszones dan watergebieden maar die analoog zijn aan de in art.4 van

de richtlijn bedoelde speciale beschermingszones.

In het Waalse Gewest werd geen enkele zone van dit type aangewezen, in het Vlaamse Gewest werden er 7 aangewezen (zie tabel 1.)

3.1.4. Toestand in de E.G.-landen.

Per 1 oktober 1988 waren in de twaalf E.G.-landen 848 gebieden aangewezen, waarvan 394 ha in West-Duitsland ! In de drie Beneluxlanden waren 82 gebieden aangewezen met een oppervlakte van ca. 456.350 ha (en 250.000 ha Waddenzee).

3.2. Maatregelen gericht op de soortbescherming

De richtlijn beschermt in principe volledig alle vogelsoorten, wat een verbod van doden of vangen, bezitten en verhandelen van de dieren of delen ervan en van hun eieren en nesten, inhoudt.

Een afwijking wordt echter toegestaan ten behoeve van de jacht, waarbij 24 vogelsoorten over gans het grondgebied van de E.G. bejaagbaar zijn en 48 slechts op het grondgebied van één of van enkele Lid-Staten (voor België : 7 soorten).

De jachtwet van 28 februari 1882 werd bij decreet van de Vlaamse Raad van 27 juni 1985 gewijzigd om bij middel van besluiten te worden aangepast aan de richtlijn.

Een eerste bijwerking van de jachtwet betreffende de als wild gerangschikte vogelsoorten, werd uitgevaardigd bij besluit van de Vlaamse Executieve van 4 november 1987. De verdere volledige aanpassing gebeurde bij besluit van dezelfde Executieve van 5 oktober 1988, zodat de jachtwet wat haar toepassing in het Vlaamse Gewest betreft, nu volledig conform is met de bepalingen van de richtlijn.

De bescherming van de niet als wild gerangschikte vogels wordt in het Vlaamse Gewest geregeld door bijzondere koninklijke besluiten. Het recentste basisbesluit werd op 9 september 1981 getroffen, teneinde een eerste reeks van bepalingen ter uitvoering van de richtlijn in de reglementering op te nemen.

Het K.B. van 1981 werd later aangepast om verder rekening te houden met de richtlijn op 20 november 1985 (het toepassingsgebied werd gans het E.G.-gebied) en op 4 november 1987 (opname van een aantal voorheen als wild gerangschikte soorten, zoals kraaiachtigen en lijsterachtigen, met aangepaste bestrijdingsmogelijkheden (zie D.W. 1988, blz.31).

Het K.B. is in overeenstemming met de richtlijn, behalve wat betreft :

- de bescherming van nesten tegen gebouwen
- het houden van kleurafwijkingen
- de bevoorrading in vogels uit de vrije natuur en hun bezit

- het vervoeren van kooivogels

Ook in Wallonië werd een beslissing getroffen waarbij het K.B. van 20 juli 1972, dat in Wallonië nog altijd de vogelbescherming regelt, gedeeltelijk werd aangepast aan de Richtlijn 79/409/EEG.

S. Tys

25.10.1988

Tabel 1 : Gebieden beschermd in het raam van de richtlijn 79/409/EEG inzake het behoud van de vogelstand.

BENAMING

OPPERVLAKTE (ha)

1. Speciale beschermingszones

a. Vlaams Gewest

West-Vlaanderen

Westkust	1.415
Ijzervallei te Diksmuide	4.508
Poldercomplex	9.349
Het Zwin	1.821

Oost-Vlaanderen

Krekengebied	764
Durme en Middenloop van de Schelde	7.923

Antwerpen

Schorren en polders van de Beneden-Schelde	7.609
De Kuifeend- Blokkersdijk	193
De Maatjes, Wuustwezel-Heide en Groot Schietveld	4.098
De Kalmthoutse Heide	2.081
Gebieden gelegen te Turnhout, Oud-Turnhout en Ravels	7.003
De Zegge	83
De Ronde Put	5.248

Limburg

Gebieden gelegen te Peer en Hechtel-Eksel	9.659
Militair domein en vallei van de Zwarte Beek	8.864
Vijvercomplex van Midden-	

Limburg	2.539
Bokrijk en omgeving	781
De Maten	591
Gebied gelegen te Houthalen-Helchteren en Meeuwen-Gruitrode	2.788
De Mechelse Heide en de Vallei van de Ziepbeek	2.266
Hamonterheide-Hageven-Buitenheide	
Stamproofbroek-Mariahof	1.530

Brabant

Vallei van de Dijle	1.252
Demervallei	6.091

TOTAAL

102.237

b. Waals Gewest

Henegouwen

Bassin de la Haine	11.500
--------------------	--------

Namen en Henegouwen

Entre-Sambre-et-Meuse	40.500
-----------------------	--------

Namen en Luxemburg

Lesse et Lomme	18.000
Daverdise	12.000

Luik

Hoge Venen / Eifel	68.000
Malchamps	14.500

Luik en Luxemburg

Plateau des Tailles	6.000
---------------------	-------

Luxemburg

Zuidelijke Ardennen en Haute-Sûre	65.000
Sinemuriaancuesta	22.500
Bajociaancuesta	8.000

TOTAAL

266.000

2. Internationaal belangrijke watergebieden (alle begrepen in 1.)

3. Andere analoge beschermingszones

a. Vlaams Gewest

West-Vlaanderen

Viconia-kleiputten	22
--------------------	----

Antwerpen

Het Stort	17
Het Zwart Water	13

Het Goorken	40
<i>Limburg</i>	
De Neerharerheide	42
De Tenhaagdoornheide	344
De Teut	260

b. Waals Gewest

nihil

Tabel 2 : Ramsargebieden

BENAMING OPPERVLAKTE (ha)

a. Vlaamse Gewest

De Vlaamse Banken	60.000
(incl. deel van de Noordzee) (1.900 ha vaste grond)	
Het Zwin	530
De Blankaart en de IJzerbroeken	2.360
Schorren van de Beneden-Schelde	420
Kalmthoutse Heide	2.200

b. Waals Gewest

Moerassen van Harchies	535
TOTAAL	7.945

35ste Nationale Natuurbeschermingsdag gehouden op 18 september 1988.

Voor het eerst sinds dertig jaar heeft de Nationale Natuurbeschermingsdag plaatsgevonden in het Brusselse, bij het Rood Klooster, een natuurgebied dat niet alleen bekend is om zijn prachtige en zeer gevarieerde vegetatie, maar tevens om zijn abdij die vanaf de 14de eeuw behoorde tot de orde van de Augustijnen en nu prachtig werd gerestaureerd.

Niettegenstaande de zon niet van de partij was mag de Nationale Natuurbeschermingsdag toch een succes genoemd worden: bezoek van talrijke politieke personaliteiten en journalisten, een vijftigtal infostands van natuurbeschermingsverenigingen afkomstig uit alle uithoeken van ons land die druk bezocht werden door een grote menigte bezoekers, enthousiasme vanwege natuurliefhebbers en wandelaars voor de geleide excursies en de half-natuurgebieden van Brussel.

Een prachtig geïllustreerde vouwfolder, gedrukt in 5000 exemplaren, werd tijdens de Nationale Natuurbeschermingsdag aan de bezoekers uitgereikt. Deze publikatie bevat de lijst van alle half-natuurlijke biotopen in het Brusselse die dringend aan bescherming toe zijn. Dit was trouwens het thema van de Nationale Natuurbeschermingsdag.

Concreet zal dit succes leiden tot de creatie van twee nieuwe staatsnatuurreservaten. Dr. J. Valkeniers, die een wettelijk statuut beloofd heeft voor het reservaat van het Poelbos te Jette en het domein van Kinsendaal (Ukkel) - onlangs aangekocht door het Gewest - heeft bovendien verzekerd dat het Brusselse Gewest nog andere natuurgebieden die nodig beschermd moeten worden, zal aankopen en dat hij een blijvend belang hecht aan het overleg met de natuurbeschermingsverenigingen.

H. Franckx

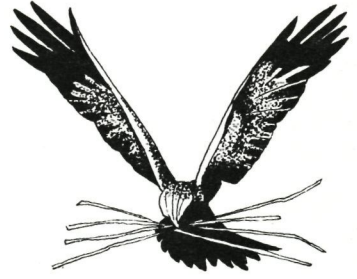
JYNX NATUUREXPLORATIE TRC A 1138 PROGRAMMA 1989

- 3 - 7 mei **HET BEIERSE WOOD.**
Op zoek naar 9 soorten Spechten, Auerhoen, Dwerghuil en misschien wel Oeraluil.
Gidsen: G. Broddelez en J. Van Esbroeck.
- 1 - 15 juli **DE SPAANSE PYRENEEN.**
Een prooivogeltrip in samenwerking met het F.I.R.
De beste plaatsen worden bezocht met inbegrip van Los Monegros en de lagune van Sariñena. Gidsen: G. Broddelez en J. Van Esbroeck.
- 21 juli -
12 augustus **RWANDA en KENYA.**
We bezoeken 7 van de beste natuurlandparks in Oost-Afrika.
Akagera en Virunga in Rwanda, Samburu, Lake Nakuru, Masai Mara, Amboseli en Nairobi National Park in Kenya.
Een unieke combinatie. Gidsen: G. Robbrecht en W. Roggeman.

Om een hoge kwaliteit te verzekeren wordt het aantal deelnemers beperkt tot 16.
U wordt begeleid door bekwame gidsen die het terrein door en door kennen.

Inlichtingen: Guy Robbrecht, tel. 052/30 10 36 tussen 19 en 21 u.
Gerald Broddelez, tel. 091/28 69 31 tussen 9.30 u. en 18.30 u. (uitgez. dinsdag)

voor U gesprokkeld

Meer dan 100 miljoen dieren worden jaarlijks gedood door de produktie van bontjassen. De helft hiervan, vnl. otters, wolven, vossen, lynxen en bevers, worden met klemmen gevangen en sterven een langzame en pijnlijke dood. Klemmen selecteren bovendien niet: 25 miljoen andere dieren komen in de vallen terecht. De andere helft, vooral bestaande uit nertsen en vossen, worden in pelsdierenfarms in kleine kooitjes gekweekt en na een kort leven van 7 maanden gedood. (Bond zonder bont).

- Volgens een onderzoek in Canada zijn vogels en zoogdieren verantwoordelijk voor de passieve verspreiding van algen.

- De Canadese populatie van de Visarend in de streek van Halifax en Lunenburg groeit jaarlijks aan met 5 %.

- Uit een onderzoek van braakballen in een slaapplaats van Eksters in Alberta (Can.) bleek dat deze vogels zich in de winter hoofdzakelijk voeden met zaden, bessen en afval; twee derde van de braakballen bevatten echter ook resten van kleine zoogdieren, waaruit kan afgeleid worden dat Eksters meer knaagdieren verorberen dan tot nog toe bekend was.

- Biologen van de universiteit van Alberta stelden echter ook vast, dat Eksters vleermuizen vingen voor hun voedsel.

- Een onderzoek naar de nestplaatsen van de IJssduiker in het zuiden van Ontario (Can.) toonde aan dat 58 % van de nesten zich bevond in moerassen. De keuze van deze nestplaatsen is te wijten aan de verstoring elders door mensen. Hieruit blijkt nogmaals het belang van moerasgebieden voor de avifauna.

(uit de *Canadian Field Naturalist*)

- In Frankrijk zijn er 1 800 000 jagers. Deze doden jaarlijks rond de 60 miljoen dieren.

- In Vlaanderen komt 114 000 ha bos voor, dit is slechts 8 % van de totale oppervlakte en slechts 200 m per inwoner.

Hiervan is slechts 35 047 ha openbaar bos, wat overeenstemt met 20 m toegankelijk bos per inwoner, terwijl 250 m bos per inwoner noodzakelijk wordt geacht.

H. Franckx

- Er overwinteren een miljoen steltlopers op het wad langs de kust van Guinee-Bissau (Afrika); de vier talrijkste soorten zijn : Krombekstrandloper (250.000), Rosse Grutto (156.000), Kanoetstrandloper (144.000) en Kleine Strandloper (123.000).

- In *British Birds* wordt een grondige aanpassing van de Engelse vogelnamen voorgesteld waarbij nog enkel informatie over herkomst of vederkleed bij de nieuwe naamgeving wordt aanvaard. Langzaam maar zeker gaat alle romantiek en speelsheid in de vogelnamen verloren en we mogen hopen dat er binnenkort bij ons geen profeten opstaan die pleiten voor vogelnamen als Noordelijke Sperwer i.p.v. Sperwer, Gewone Torenvalk i.p.v. Torenvalk en Europese Roodborst i.p.v. Roodborst, vogelnamen waarvoor in Engeland gepleit wordt.

- Vale Stormvogeltjes worden boven zee geslagen door Torenvalk, Smelleken en Slechtvalk.

- Tijdens streng winterweer werden Paarse Strandlopers waargenomen die zich te goed deden aan een portie weggeworpen friet. Ze hadden een voorliefde voor de zachte inhoud van de frieten en hoewel ze regelmatig gestoord werden, keerden ze terug naar hun 'voedselbron'. Vooral Steenlopers zijn bekend voor hun opportunistische manier van voedselzoeken, Paarse Strandlopers minder.

- In deze rubriek werd reeds melding gemaakt van een vlucht Kokmeeuwen, voedselzoekend in een Kerselaar; in Engeland werd een 30-tal Stormmeeuwen en 3 Zilvermeeuwen voedselzoekend opgemerkt in een aantal kriekenbomen.

- Er werd een Winterkoning waargenomen die

een Boomkruiper op een stam volgde en regelmatig prooi voor de Boomkruipers snavel wegkaapte.

- In Engeland maakt men zich zorgen over vogels die er slechts uitzonderlijk tot broeden komen; deze nesten worden een ietsje te regelmatig bezocht door twitchers en andere vogelliefhebbers die de vogel(s) en hun nest te dicht benaderen. Ook in Zeebrugge was er protest van plaatselijke ornithologen tegen het gebrek aan 'ernst' van bezoekers aan de aldaar verblijvende Koningsstern in juni/juli 1988.

- Het aantal broedende Brilduikers in Groot-Britannië stijgt van jaar tot jaar : in 1976 waren er 5 broedparen, in 1980 26, in 1983 47 en in 1986 77 broedparen.

- In 1986 werd het aantal broedparen Morinelplevier in Schotland, na een intens onderzoek geschat op 600 koppels.

- De kans dat er in Groot-Britannië een Roodmus tot broeden komt, stijgt van jaar tot jaar : in 1986 waren er reeds op vijf verschillende plaatsen in Wales, Engeland en Schotland solitaire ex. aanwezig.

- Steltlopers trekken boven open zee op een gemiddelde hoogte van 1 à 3,5 kilometer maar sommige trekkers vliegen hoger tot op zo'n 6.000 à 7.000 meter.

- In een artikel van het tijdschrift 'de Vlaamse jager' werd ervoor gepleit om de jacht op Kievit en Waterhoen in Vlaanderen te heropenen. Deze lui willen blijkbaar de klok terugzetten : De Vlaamse jager uit het stof gehaald !

Bronnen : Ardea 76/1, British Birds 81/8, 81/9, 81/10, Mens en Vogel 26/3

R. De Fraine

Boekbespreking.

Flora van België, het Groothertogdom Luxemburg, Noord-Frankrijk en de aangrenzende gebieden.

J.E. De Langhe, Delvosalle L., Duvigneau J., Lambinon J. & Van den Berghen C. 1988. 2e druk Meise. Patrimonium van de Nationale Plantentuin van België.

Op het einde van 1983 verschenen gelijktijdig met de 3e uitgaven van de "Nouvelle Flore" de eerste druk van de huidige Nederlandstalige flora van België.

Alhoewel de boreling met veel enthousiasme boven de doopvont werd gehouden bleek hij al spoedig aan een aantal kinderziekten onderhevig te zijn. De vertaling van de Franstalige uitgave naar de 1e uitgave van de "Nederlandse" flora was erg slordig gedaan. Talrijke kleine foutjes ontsierden het geheel.

Onder impuls van een werkgroep en met medewerking van een groep botanisten, waaronder ook enkele Wielewalers, werd in 1985 een omvangrijke "Errata" gepubliceerd. Ondertussen kwam door het initiatief van een Nederlands-Vlaamse werkgroep een standaardlijst van de Nederlandse namen tot stand.

De in de huidige uitgave (2e druk) gebruikte namen zijn nu eenvormig voor het hele Nederlandse taalgebied. Niet alleen veranderden vele

namen, maar aan heel wat planten met enkel een wetenschappelijke benaming werd een Nederlandse naam toegevoegd.

Ingevolge het streven naar een uniforme Europese wetenschappelijke naamgeving was het eveneens nodig om een aantal nomenklatorische wijzigingen aan te brengen.

In de nieuwe uitgave worden verder nog een aantal taxonomische verbeteringen en aanvullingen toegevoegd. Ook de geografische verspreiding van talrijke soorten en hun relatieve zeldzaamheidsgraad werden aan de hand van het tot nu verrichte onderzoek aangepast.

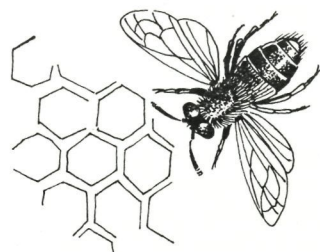
Het is jammer dat de tijd ontbrak om bepaalde sleutels te herwerken, iets wat wellicht binnen enkele jaren wel in de 4e uitgave van de "Nouvelle Flore" zal gebeuren. Buiten een aantal nieuwe gegevens betreffende het geslacht *Rubus* sect. *corylifolii* en sect. *Rubus* blijft deze flora een verbeterde en aangepaste versie van de vroegere uitgave.

Verkrijgbaar in boekhandel De Wielewaal.

Prijs: 1200 F.

André De Jonghe

Werk op de Plank

HYLA – vergadering van 2 november 1988

- De gegevens i.v.m. inventarisatie en veedrinkpoelen worden verwerkt op het K.B.I.N.
- R. Willockx maakt een poster over inheemse slangen.
- Voor de paddenoverzet 1988 is het aantal meldingen gestegen, maar de dieren zijn minder massaal komen opzetten.
- In december is er een voordracht te Menen en in januari een info-dag in Limburg.
- Het aantal Boomkikkers in Vlaanderen schijnt af te nemen, niettegenstaande nieuwe vindplaatsen zijn bekend gemaakt.
- In Limburg werd een nieuwe vondst gedaan, nl. een Brulkikker.

Programma Nationale Werkgroep Botanie 1989

- 22 april. Voorjaarsflora. Samenkomst: Kerk van Westouter. Leiding Frank Coudron.
- 6 mei. Kluisberg en omgeving. Samenkomst: Kerk van Ruij. Leiding: Karel De Waele.
- Week-end 13-14-15 mei te Heer-sur-Meuse. Aankomst vrijdagavond 12 mei. Overnachtingen met vol pension in het Domaine de Nassembre. Inschrijving door storting van 2.500 F op rekeningnummer 001-0279268-81 van André De Jonghe, Mijlstraat 179 te 2570 Duffel (015/31 62 99) met vermelding PWG-week-end. Inschrijvingen beperkt tot 15 personen.
- 28 mei. Omgeving van Vorst-Kempem (Veerle) in de vallei van de Kleine Laak. Samenkomst: Kerk van Eindhout. Leiding: Rik Michiels.
- 10 juni. Gevarieerd terrein met bos, spoorweg, moeras en weide. Samenkomst: Kerk van Landskouter. Leiding: Koen De Corte.
- 24 juni. Vrieselhof en de Schijnvallei. Samenkomst: Parking Vrieselhof tussen Oelegem en Schilde (staat aangeduid met wegwijzers). Leiding: Dré Jacobs.
- 8 juli. Weiland, sloten en oude turfputten. Samenkomst: Kerk van Meer. Leiding: Joris Pinseel.
- 5 augustus. Zwinbosjes. Samenkomst: Parking van het Zwin te Knokke. Leiding: Patrick Lust.
- 19 augustus. Ardeens district. Samenkomst: Kerk van Hébranvalle. Leiding: Marc Leten.
- 2 september. Kleiputten. Samenkomst: Kerk van Ploegsteert. Leiding: Patrick Keirsebilck.
- 16 september. Brabants landschap met o.a. holle wegen. Samenkomst: Kerk van Fauquez (tegen Ronquières). Leiding: Chris De Caluwé.
- 30 september. Maasoevers. Samenkomst: Kerk van Boorse. Leiding: Luc Allemeersch.
- 14 oktober. Noordkasteel te Antwerpen, opgespoten terreinen, oude vest, spoorweg. Samenkomst: uitgang Waaslandtunnel langs stadskant aan een Noors Kerkje voorbij het St.Jansplein. Leiding: Dré Jacobs (03/219 02 78).
- 18 november. Jaarvergadering in het Wielewaallokaal van afdeling Lier. Begin: vanaf 9.30u. Alle wandelingen beginnen stipt om 9u.

A. De Jonghe.

van Aalscholver tot Zeis

NIEUWE AANKOPEN VAN NATUURRESERVATEN IN LIMBURG

Op vrijdag, 4 november, tekende het Dagelijks Bestuur de definitieve akten voor de aankoop van twee nieuwe terreinen in het Noord-Limburgse reservaat "De Veewei".

Het eerste stuk is een perceel heide, bos een hooiland, gelegen ter plaatse "Maeye Bemden", gekadastreerd sectie F nummers 245, 246A en 246B, groot 70 a 30 ca.

De akte werden verleden bij notaris Godelieve Bourgeois-Hendrix te Hechtel-Eksel.

De verkoopprijs bedroeg 90 000 F, de kosten 23 400 F, totaal 113 400 F

Het tweede stuk is een perceel hooiland ten kadaster bekend als "Vee Wei", sectie E, nummers 253 en 254, groot 51 a 20 ca.

Deze akte werd verleden bij notaris Peter Berben te Neerpelt.

De verkoopprijs bedroeg 70 000 F, de kosten 13 000 F, totaal 83 000 F.

De Raad van Bestuur dankt notaris Berben voor de gift van het ereloon, Rik Theeuws voor de bemiddeling, Albert Geuens voor de milde gift en afdeling Noord-Limburg voor de bijdrage in de aankoop.

H. Franckx, voorzitter.

12 de VLAAMSE ARDENNENDAG

zondag 30 april 1989

De twaalfde Vlaamse Ardennendag voorstellen is, na het succes van de vorige elf edities, bijna overbodig. Maar toch zijn er nog afdelingen die niet geproefd hebben van de voorjaars sfeer in de Vlaamse Ardennen. Zij weten niet wat ze missen!

Wil U dit ook mee-beleven, kies dan 2 natuurgebieden uit volgende 23 wandelingen en laat je keuze zo vlug mogelijk telefonisch weten aan Karel De Waele.

Etikhove: Maarkebeekvallei

St.-Kornelis-Horebeke: Perlinckbeek

Zegelsem: Het Burreken

Ename: Enamebos, paddentunnel

Hotond: Beiaardbosje en Ingelbos

Everbeek: Louvierebos

Louise-Marie: Muziekberg (geologie)

Louise-Marie: Bos ter Eecken

Opbrakel: Brakelbos

Brakel: Diggiewandeling

Melden: Koppenberg

Zulzeke: Kabernol

St-Blasius-Boekel: Zwalmvallei

Michelbeke: Zwalmvallei

St-Maria-Oudenhove: Kloosterbos

Wortegem: Bouvelobos

Schorisse: Bos te Rijst

Kwaremont: heuvellandschap

Roborst: Zwalmvallei

Parike: heuvellandschap

St-Goriks-Oudenhove: Mijnwerkerspad,

Zwalmvallei

Kluisbergen: Kluisbos (enkel 's voormiddags)

Nokere: Kordael (enkel 's voormiddags)

De morgenwandelingen beginnen om 9u; verzamelen gebeurt in de nabijheid van het gebied (meestal aan de kerk van het betreffende dorp). De namiddagwandeling eindigt rond 17u. Tot ziens in de Vlaamse Ardennen.

Karel De Waele, Kerselaarsl. 52, 9800 Deinze, tel. 091/86 45 60

Goed om te Weten

EEN NIEUWE FOLDER 'MILIEUSPAREN' VAN DE STICHTING LEEFMILIEU : CONCRETE TIPS OM DE LUCHTVERONTREINIGING TE BEPERKEN.

In de educatieve folderreeks 'Milieusparen' van de Stichting Leefmilieu vzw, werkend onder auspiciën van de Kredietbank, verscheen een tweede folder, ditmaal rond het thema 'luchtverontreiniging'. Zure regen, 'smog', een gat in de ozonlaag, het zgn. 'serre-effect'... allemaal problemen waar we haast dagelijks met onze neus worden opgedrukt.

De schuldige voor dit alles is zeker niet alleen de industrie. Ook het verkeer en de huisverwarming vervuilen er duchtig op los, en daar zijn we allen rechtstreeks mee verantwoordelijk voor.

Wat we zelf kunnen doen om de luchtverontreiniging te beperken, kan je lezen in de folder 'Lucht is niet te koop!'.

Na een korte toelichting over de oorzaken en de bronnen van luchtverontreiniging, komen volgende thema's aan bod, telkens aangevuld met een aantal concrete 'besparingstips':

- huisverwarming : kachels of verbrandingsketels met steenkool, stookolie, aardgas; elektrische verwarming; open haarden; allesbranders ...
- autoverkeer : dieselolie, LPG, benzine met en zonder lood...

- het gebruik van freons en chloorfluorkoolwaterstoffen (cf. het gat in de ozonlaag)

- het gebruik van asbest

- luchtverontreiniging binnenshuis: tabaksrook (!); kachels en geisers zonder afvoerpijp; bouwmaterialen (spaanplaten, triplex, plaaster en gipsplaten van chemiegips...); WC-blokjes; insectenverdelgers; lijmen, houtbeschermingsmiddelen, lakken, verven en beitsen...

De folder werd rijk geïllustreerd met foto's en plezierige tekeningen, en bevat nog enkele overzichtelijke tabellen en nuttige adressen. En, op vraag van velen, werd hij ditmaal op kringlooppapier gedrukt. Spaarzaamheid met ons milieu als zelfbehoud ! Dat is de boodschap.

De folder 'Lucht is niet te koop !' kan gratis worden aangevraagd op het secretariaat van de Stichting Leefmilieu vzw, p/a Kredietbank, Kipdorp 11 - 2000 Antwerpen (tel : 03/231 64 48). En.. de folders liggen ook ter beschikking in alle Kredietbank-kantoren !

Ook de eerste folder in de reeks 'Milieusparen', 'Huisvuil is geen afval !', is nog beschikbaar.

1,2 MILJOEN F VOOR NATUUR- PROJECTEN DOOR JONGEREN !

Ook in 1989 wil de Stichting Leefmilieu vzw, werkend onder auspiciën van de Kredietbank, jongeren steunen die zich vrijwillig inzetten voor het natuurbeheer en de landschapszorg in het Vlaamse land.

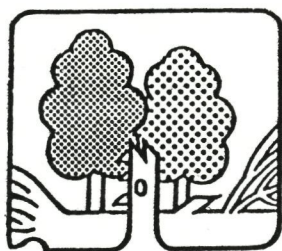
De Stichting stelt in het kader van haar 'Jeugdactie Natuurbeheer en landschapszorg 1989' een bedrag van 1,2 miljoen F ter beschikking, dat - na beoordeling door een onafhankelijke jury - over de geselecteerde projecten zal worden verdeeld.

Deze projecten moeten de natuur en het landschap ten goede komen: zuivere natuurbeheersprojecten, zoals werkkampen en weekends in waardevolle heide-, hooiland-, rietland- of laagveengebieden; beschermingsprojecten voor bedreigde soorten zoals amfibieën, vleermuizen, nachtroofvogels... maar ook landschapsopbouwende en -verfraaiende projecten, zoals werkzaamheden in/aan hagen, houtkanten, (knot)bomenrijen, bermen, dijken, holle wegen, hoogstamboomgaarden, oude spoorwegbeddingen, beken, sloten... of erfbeplantingen. Voor concreet werk in de natuur zijn er altijd handen tekort !

Alle jongerengroepen in Vlaanderen (leeftijd tussen 15 en 25 jaar), zoals jeugdverenigingen, jeugdraden, jeugdclubs, scholen of schoolklassen, jeugdleden van natuur- en milieuverenigingen of andere organisaties kunnen een project indienen bij de Stichting Leefmilieu vzw, p/a Kredietbank, Kipdorp 11 - 2000 Antwerpen, en dit vóór 1 maart 1989.

Het dossier – in getypte vorm – moet o.m. bevatten : titel van het project, naam en adres van de initiatiefnemende groep, een duidelijke omstandige omschrijving en motivering van het project, plaats en datum (data) waar(op) het project wordt gerealiseerd, naam en adres van de projectleider, naam en adres van de personen die het project deskundig zullen begeleiden, een toelating dat het project mag worden uitgevoerd, een gedetailleerde kostenraming.

De inzenders worden verondersteld kennis te hebben genomen van het reglement van de 'Jeugdactie Natuurbeheer en Landschapszorg 1989'. Dat vindt men, samen met nog heel wat meer nuttige informatie over de Jeugdactie, in een folder, die vanaf begin december 1988 ter beschikking ligt in alle Kredietbank-kantoren of kan worden aangevraagd bij de Stichting Leefmilieu vzw, p/a Kredietbank, Kipdorp 11 – 2000 Antwerpen (tel: 03/231 64 48).

KRITISCH BOSBEHEER VLAANDEREN

KRITISCH BOSBEHEER VLAANDEREN BESTAAT VIJF JAAR.

Om dit te vieren hebben we onlangs een aantrekkelijke folder uitgegeven.

Wat is haar doel en wat was de aanleiding tot het stichten van deze vereniging ?

Kritisch Bosbeheer ijvert voor het behoud en de uitbreiding van de natuurlijkheid van het bos in Vlaanderen. Vijf jaar geleden namelijk merkten een klein groepje mensen dat de natuur in onze bossen heel stiefmoederlijk werd behandeld. In het geplande bosdecreet werd de natuur in een hoekje gedrongen. Deze mensen vonden dat er dringend behoefte was aan natuurbosreservaten in Vlaanderen. Via voordrachten, tentoonstellingen en publikaties (o.a. ons tijdschrift MOLM) werden meer en meer mensen, en ook onze politici voorgelicht.

Wat hebben we in deze vijf jaar bereikt ?

Het omstreden bosdecreet is nog steeds niet goedgekeurd. Zes bossen werden beschermd als natuureservaat, nl. Walenbos, Hannecart, De Stropers, Arkenbos, Oudsberg en Rodebos. Een duidelijk teken dat onze vereniging op het beleidsvlak een onmiskenbare invloed heeft uitgeoefend. De grote natuurbehoudsorganisaties in Vlaanderen, nl. de vzw Natuureservaten, de Wielewaal en Bond Beter Leefmilieu steunen onze strijd en voerden mee acties. Privé-eigenaars en gemeenten toonden interesse voor het natuurbosbeheer. Het belangrijkste is echter dat bijna elke natuurliefhebber het begrip natuurbos leerde kennen en er van overtuigd geraakte dat het beheer in onze overheidsbossen onvoldoende op natuurbehoud was afgestemd.

Alhoewel we tevreden kunnen terugblikken op het bereikte, moeten we erkennen dat er nog veel te doen staat. Slechts enkele typische bossen (en slechts ca 300 ha !) werden beschermd. Het overheidsbeheer in onze bossen is nog steeds in de eerste plaats gericht op houtproductie en/of recreatie. De externe bedreigingen op de bossen, o.a. luchtverontreiniging, ontwatering nemen nog steeds toe.

Concrete doelstellingen voor de toekomst zijn o.a. :

- * het toekennen van het statuut van natuureservaat aan 10.000 ha van het totale Vlaamse bosareaal;
- * het schrappen van het dubbelzinnig begrip "bosreservaat" uit de natuurbehoudswetgeving;
- * het behoud van een basisnatuurwaarde in alle overheidsbossen met overwegende productie- en/of recreatiefunctie;

- * het krachtig doorzetten van het milieusaneeringsbeleid;

- * de rationalisering van het papierverbruik o.m. door het verplicht gebruik stellen van kringlooppapier in scholen en overheidsadministraties;

- * het afstoten van overproductie-bevorderende landbouwgronden ten voordele van natuur(bos)ontwikkeling in beekvalleien en van houtproductie, mede ter verlichting van de druk van deze sector op (potentiële) natuurbossen. Voor meer informatie gelieve U te wenden tot het secretariaat :

Kritisch Bosbeheer Vlaanderen, p/a/ L. Van den Eynde, Blivensstraat 8, 2100 Deurne, Tel : 03/225 02 91 (vragen naar Paul Stryckers)

NIEUWE UITGAVEN

- Rüger A., e.a., 1987. *Resultats des denombrements internationaux d'oiseaux d'eau du bureau international de recherches sur les oiseaux d'eau. 1967-1983*. Edition Française par ligue Française pour la protection des oiseaux. 161 blz., 495,- fr.
- Noppert F., P. Scheepers, J.D. Smits, 1988. *Nestkast-handleiding*. Een leidraad voor het bouwen en het gebruik van nestkasten voor onderzoek, natuurbescherming en educatie. Tweede, geheel herziene druk. Utrecht, jeugdbondsuitgeverij. 183 blz., 300,- fr.
- Andersen L.N., 1987. *Birdwatching in Israël and Adjacent Areas, 1972-1985*. Kopenhagen, D.O.F., 113 blz., 490,- fr.
- Hermans J., e.a., 1988. *Zeggen van Limburg*. Wet. Ned. nr. 189. Hoogwoud, Kon. Ned. Nat. Hist. Vereniging, 256 blz., 540 fr.
- Allemeersch L., e.a., 1988. *Heide in Limburg*. Tielt, Lannoo, 119 blz., 1320,- fr.
- Rosenberg E., 1988. *Fåglar i sverige*. Norstedts Förlag, 409 blz.
- Batsleer M., 1988. *De broedvogels van het natuurreservaat Bourgoyen-Ossemeersen te Gent. 1986-1987*. Gent, actiegroep Bourgoyen-Ossemeersen v.z.w., 352 blz., 350,- fr.
- Diamond A.W., F.L. Fillion, 1987. *The value of birds*. Int. council for bird preservation; Technical Publ. nr. 6. Cambridge, I.C.B.P., 267 blz., 1495,- fr.
- Goriup P.D., 1988. *Ecology and conservation of Grassland Birds*. Int. Council for bird Preservation; Technical publication nr. 7. Cambridge, I.C.B.P., 250 blz., 1390,- fr.
- Collar N.J., P. Andrew, 1988. *Birds to watch*. The I.C.B.P. world check-list of threatened birds. Int. Council for bird preservation; Technical publ. Nr. 8. Cambridge, I.C.B.P., 303 blz., 839,- fr.
- Hölzinger J., u.a. 1987. *Artenschutz symposium neuntöter, des Deutschen bundes für vogelschutz (1984)*. Een zeer goede studie over de *Grauwe Klauwier* in het algemeen en de situatie van deze vogel in Duitsland. Karlsruhe, Landesanstalt für umweltschutz, 204 blz., 480,- fr.
- Hildebrand's Travel map Tunisia 1: 900.000. Met uitgebreide toeristische informatie en stadsplannen. 395,- fr.

Exotische natuurreizen

onder leiding van J.L. Busschaert (lic. A1911)

Sri Lanka: parel van het Oosten. 15-daagse rondreis.
Richtprijs: 49.000 F. Periode: 14/2 - 2/3 en 27/10 - 12/11/89.

Kenya: ornithologische safari. 13-daagse rondreis.
Richtprijs: 79.500 F. Periode: 29/4 - 14/5/89.

Tanzania / Kenya: grote safari. 13-daagse rondreis.
Richtprijs: 115.000 F. Periode: 9/9 - 24/9/89.
Tanzania + Kenya - kustverblijf mogelijk: 95.000 F.
Uitbreiding Seychellen mogelijk.

Ecuador: Z.-Amerika in een notedop. 18-daagse rondreis.
Richtprijs: 97.000 F. Periode: 29/6 - 20/7/89.
Uitbreiding Galapagos-eilanden mogelijk.

Zimbabwe-Botswana: in het spoor van Livingstone.
Exclusieve natuurreis met als hoogtepunt de Victoria-watervallen en de Okavangodelta. 14-daagse rondreis.
Periode: 7/10 - 22/10/89. Nog geen prijs bekend

Nadere inlichtingen en een gedetailleerd programma verkrijgbaar bij J.L. Busschaert. Tel. 03/774 37 77.

Gesponsoriseerde diamontages in overvloed over deze en andere bestemmingen kunnen besproken worden voor een verenigingsactiviteit.

Advertentie

Wij ontvangen wisselnummers van *Ardea*, *Limosa*, *Vogeljaar*, *Dutch Birding*, *Aves*, *Gerfaut-Giervalk*, *Nos Oiseaux*, *Mens en Vogel*, *l'Homme et l'Oiseau*, *Falke*, *Regulus*, *Ornithologische Mitteilungen*, *Vogelwarte*, *Ornithologische Beobachter*, *Milu*, *Egretta*, *Héron*, *Ciconia*, *Tijdingen van de Vrienden van Heverlee-bos en Meerdaalwoud*, *Natuurreservaten*, *Wetenschappelijke Mededelingen KNNV*, *Parcs Nationaux*, *Hautes Fagnes*, *Natuurhistorisch Maandblad*, *Natura*, *Natuurbehoud*, *Mededelingenblad Koninklijke Vereniging voor Natuur- en Stedschoon*, *Euglena*, *Carnivora*, *Journal für Ornithologie*.

